



Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. tammikuuta 2021
(OR. en)

12262/20

Toimielinten välinen asia:
2017/0237 (COD)

TRANS 486
CONSOM 179
CODEC 1056

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia:	Neuvoston ensimmäisessä käsittelyssä vahvistama kanta EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEN antamiseksi rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (uudelleenlaadittu teksti)
-------	---

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
ASETUS (EU) 2021/...,**

annettu päivänä ...kuuta ...,

**rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista
(uudelleenlaadittu teksti)**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen
91 artiklan 1 kohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksikössä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu
kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon¹,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksiköstä²,

¹ EUVL C 197, 8.6.2018, s. 66.

² Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 15. marraskuuta 2018 (EUVL C 363, 28.10.2020, s. 296), ja neuvoston ensimmäisen käsittelyn kanta, vahvistettu ... [(EUVL ...)/(ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä)]. Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu ... [(EUVL ...)/(ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä)].

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1371/2007¹ on tehtävä useita muutoksia matkustajien suojan parantamiseksi ja rautateitse matkustamisen kasvun edistämiseksi ottaen samalla asianmukaisesti huomioon erityisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 11, 12 ja 14 artiklan. Kyseiset muutokset huomioon ottaen asetusta (EY) N:o 1371/2007 olisi selkeyden vuoksi uudelleenlaadittava.
- (2) On tärkeää, että yhteisen liikennepolitiikan puitteissa turvataan rautatieliikenteen matkustajien käyttäjänoikeudet sekä parannetaan rautateiden matkustajaliikennepalvelujen laatua ja tehokkuutta, jotta edistettäisiin rautatieliikenteen osuuden kasvua muihin liikennemuotoihin nähden.
- (3) Vaikka kuluttajien suojelemisessa unionissa on edistytty huomattavasti, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksien suojelemista on edelleen parannettava.
- (4) Koska rautatieliikenteen matkustaja on kuljetussopimuksen heikompi osapuoli, erityisesti rautatieliikenteen matkustajan oikeudet olisi turvattava.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1371/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (EUVL L 315, 3.12.2007, s. 14).

- (5) Myöntämällä rautatieliikenteen matkustajille samat oikeudet kansainvälisillä matkoilla ja kotimaan matkoilla pyritään nostamaan kuluttajansuojan tasoa unionissa, varmistamaan rautatieyritysten tasapuoliset toimintaedellytykset ja varmistamaan matkustajien oikeuksien yhdenmukainen taso. Matkustajien olisi saatava mahdollisimman tarkkaa tietoa oikeuksistaan. Koska tietyt nykyaikaiset lippujen muodot eivät fyysisesti mahdollista tietojen tulostamista niihin, tämän asetuksen mukaisesti vaaditut tiedot olisi voitava antaa muulla tavoin.
- (6) Rautatieliikennepalvelut, joita tarjotaan yksinomaan historialliseen tai matkailukäyttöön, eivät yleensä palvele tavanomaisia liikennetarpeita. Tällaiset palvelut ovat yleensä erillään muusta unionin rautatiejärjestelmästä ja käyttävät teknologiaa, joka voi rajoittaa niiden saavutettavuutta. Jäsenvaltioiden olisi voitava myöntää yksinomaan historialliseen tai matkailukäyttöön tarjottaviin rautatieliikennepalveluihin poikkeuksia tämän asetuksen säännösten soveltamisesta lukuun ottamatta tiettyjä säännöksiä, joita olisi sovellettava kaikkiin rautateiden matkustajaliikennepalveluihin koko unionissa.

- (7) Rautateiden kaupunki-, esikaupunki- ja alueellisen rautatieliikenteen matkustajaliikennepalvelut ovat luonteeltaan erilaisia kuin rautateiden kaukoliikenteen palvelut. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden olisi voitava jättää tällaiset palvelut tiettyjen matkustajien oikeuksia koskevien tämän asetuksen säännösten ulkopuolelle. Tällaisia poikkeuksia ei kuitenkaan olisi sovellettava olennaisiin sääntöihin, erityisesti niihin säännöksiin, jotka liittyvät kuljetussopimuksia koskeviin syrjimättömiin edellytyksiin, matkustajien oikeuksiin ostaa junalippuja ilman aiheettomia vaikeuksia, rautatieyritysten vastuuseen matkustajista ja näiden matkatavaroista, vaatimukseen rautatieyritysten riittävästä vakuutuksesta eikä vaatimukseen, jonka mukaan on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet matkustajien henkilökohtaisen turvallisuuden takaamiseksi rautatieasemilla ja junissa. Alueelliset palvelut ovat integroidumpia muuhun unionin rautatiejärjestelmään, ja niihin liittyvät matkat ovat pidempiä. Sen vuoksi mahdollisia poikkeuksia olisi rautateiden alueellisten matkustajaliikennepalvelujen osalta rajoitettava tätäkin enemmän. Rautateiden alueellisten matkustajaliikennepalvelujen osalta poikkeukset tämän asetuksen säännöksistä, joilla helpotetaan vammaisten henkilöiden tai liikuntarajoitteisten henkilöiden matkustamista rautateitse, olisi poistettava kokonaan eikä poikkeuksia saisi myöskään soveltaa tämän asetuksen säännöksiin, joilla edistetään polkupyörien käyttöä. Olisi lisäksi rajoitettava ajallisesti mahdollisuutta jättää alueelliset palvelut tiettyjen, suorien lippujen tarjontaa ja uudelleenreititystä koskevien velvollisuuksien ulkopuolelle.
- (8) Tämän asetuksen tarkoituksena on kehittää rautateiden matkustajaliikennepalveluja unionissa. Jäsenvaltioilla olisi sitä varten oltava mahdollisuus myöntää poikkeuksia, jotka koskevat palveluja alueilla, joilla merkittävä osa palvelusta tapahtuu unionin ulkopuolella.

- (9) Jotta siirtyminen asetuksella (EY) N:o 1371/2007 luoduista puitteista tämän asetuksen puitteisiin tapahtuisi joustavasti, aikaisemmat kansalliset poikkeukset olisi lisäksi poistettava käytöstä vähitellen tarvittavan oikeusvarmuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Jäsenvaltioiden, joilla on nykyisin käytössä poikkeuksia asetuksen (EY) N:o 1371/2007 2 artiklan 4 kohdan nojalla, olisi voitava jättää rautateiden kotimaan matkustajaliikennepalvelut ainoastaan sellaisten tämän asetuksen säännösten ulkopuolelle, jotka edellyttävät merkittävää mukauttamista, ja joka tapauksessa vain rajoitetuksi ajaksi. Jäsenvaltioiden olisi siirtymäkauden ajan myös voitava myöntää poikkeus velvollisuudesta jakaa liikenne- ja matkatietoja toimijoiden kesken vain, mutta vain silloin, kun rataverkon haltijan ei ole teknisesti mahdollista tarjota reaaliaikaisia tietoja millekään rautatieyrittäjälle, lipunmyyjälle, matkanjärjestäjälle tai asemanhaltijalle. Teknisen toteutettavuuden arviointi olisi laadittava vähintään joka toinen vuosi.
- (10) Jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava komissiolle, kun ne vapauttavat rautateiden matkustajaliikennepalveluja tämän asetuksen tiettyjen säännösten soveltamisesta. Näitä tietoja antaessaan jäsenvaltioiden olisi selitettävä syyt tällaisten poikkeusten myöntämiseen sekä toimenpiteet, jotka on toteutettu tai joita on suunnitteilla tämän asetuksen mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi, kun asianomaisten poikkeusten voimassaolo päättyy.
- (11) Jos yhdestä asemasta vastaa useampi asemanhaltija, jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus nimetä elin, joka on vastuussa tässä asetuksessa tarkoitetuista velvollisuuksista.

- (12) Reaaliaikaisten matkatietojen saatavuus, hintatiedot mukaan lukien, tuo rautateillä matkustamisen helpommin uusien asiakkaiden ulottuville ja tarjoaa heidän valittavakseen suuremman määrän matkustusmahdollisuuksia ja hintoja. Rautatieyritysten olisi myönnettävä niiden palveluja myyville muille rautatieyrityksille, lipunmyyjille ja matkanjärjestäjille pääsy tällaisiin matkatietoihin ja annettava niille mahdollisuus tehdä ja peruuttaa varauksia helpottaakseen rautateillä matkustamista. Rataverkon haltijoiden olisi annettava reaaliaikaisia tietoja junien saapumisista ja lähdöistä rautatieyrityksille ja asemanhaltijoille sekä lipunmyyjille ja matkanjärjestäjille helpottaakseen rautateillä matkustamista.
- (13) Matkatietojen antamiseen liittyviä yksityiskohtaisempia vaatimuksia esitetään komission asetuksessa (EU) N:o 454/2011¹ tarkoitetuissa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä.

¹ Komission asetus (EU) N:o 454/2011, annettu 5 päivänä toukokuuta 2011, Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän osajärjestelmää "henkilöliikenteen telemaattiset sovellukset" koskevasta yhteentoimivuuden teknisestä eritelmästä (EUVL L 123, 12.5.2011, s. 11).

- (14) Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksien vahvistamisen olisi perustuttava jo voimassa olevaan kansainväliseen oikeuteen, joka on sisällytetty kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan 9 päivänä toukokuuta 1980 tehdyn yleissopimuksen (COTIF), sellaisena kuin se on muutettuna kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen 3 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyllä muutospöytäkirjalla (vuoden 1999 pöytäkirja), liitteeseen A – yhtenäiset oikeussäännökset sopimuksesta matkustajien ja matkatavaran kansainvälisestä rautatiekuljetuksesta (CIV). Tämän asetuksen soveltamisalaa on kuitenkin syytä laajentaa niin, että matkustajia suojellaan kansainvälisen liikenteen lisäksi myös kotimaan liikenteessä. Unioni liittyi 23 päivänä helmikuuta 2013 COTIF-yleissopimukseen.
- (15) Jäsenvaltioiden olisi kiellettävä syrjintä matkustajan kansalaisuuden tai rautatieyrityksen, lipunmyyjän tai matkanjärjestäjän unionissa olevan sijoittautumispaikan perusteella. Sosiaalista hinnoittelua ja julkisen liikenteen laajempaan käyttöön kannustamista ei olisi kuitenkaan kiellettävä edellyttäen, että tällaiset toimenpiteet ovat oikeasuhteisia eivätkä riipu asianomaisten matkustajien kansalaisuudesta. Rautatieyritykset, lipunmyyjät ja matkanjärjestäjät voivat vapaasti päättää kaupallisista käytännöistään, mukaan lukien erikoistarjousten käyttö ja tiettyjen myyntikanavien edistäminen. Kun otetaan huomioon matkalippuja myyvien verkkoalustojen kehittyminen, jäsenvaltioiden olisi kiinnitettävä erityistä huomiota sen varmistamiseen, ettei syrjintää esiinny verkkorajapintoihin pääsyn tai lippujen oston aikana. Lisäksi matkustajan suojan tason olisi oltava sama riippumatta siitä, miten tietty lipputyyppe on hankittu.

- (16) Pyöräilyn kasvavalla suosiolla unionissa on vaikutuksia liikkuvuuteen kokonaisuudessaan ja matkailuun. Niin rautatieliikenteen kuin pyöräilyn kasvava käyttö kulkumuotojakautumassa vähentää liikenteen ympäristövaikutusta. Sen vuoksi rautatieyritysten olisi helpotettava pyöräilyn ja junamatkojen yhdistämistä niin paljon kuin mahdollista. Erityisesti hankkiessaan uutta liikkuvaa kalustoa tai tehdessään merkittäviä parannuksia käytössä olevaan liikkuvaan kalustoon niiden olisi varattava riittävä lukumäärä paikkoja polkupyörille, ellei hankinta tai parannus koske ravintolavaunuja, makuuvaunuja tai lepotuolipaikoilla varustettuja vaunuja. Jotta vältetään kielteiset vaikutukset käytössä olevan liikkuvan kaluston turvallisuustasoon, kyseistä velvollisuutta olisi sovellettava vain tehtäessä merkittäviä parannuksia, jotka edellyttävät uutta kalusteyksikön markkinoillesaattamislupaa.

- (17) Olisi määritettävä polkupyöräpaikkojen riittävä lukumäärä junan kokoonpanossa ottaen huomioon junan kokoonpanon koko, palvelun tyyppi ja polkupyörien kuljettamisen kysyntä. Rautatieyritysten olisi yleisöä kuultuaan voitava laatia suunnitelmia, joissa esitetään konkreettiset polkupyöräpaikkojen lukumäärät niiden palveluja varten. Jos rautatieyritykset päättävät olla laatimatta suunnitelmia, olisi sovellettava lakisääteistä lukumäärää. Kyseisen lakisääteisen lukumäärän olisi myös oltava ohjeena rautatieyrityksille niiden laatiessaan suunnitelmiaan. Lakisääteistä lukumäärää alhaisempi lukumäärä olisi katsottava riittäväksi ainoastaan silloin, kun se on perusteltu erityisolosuhteilla, kuten rautatieliikennepalvelujen harjoittamisella talviaikana, jolloin polkupyörien kuljettamiselle on selkeästi vain vähän tai ei lainkaan kysyntää. Lisäksi eräissä jäsenvaltioissa polkupyörien kuljettamisen kysyntä on erityisen suurta tietyn tyyppisten palvelujen yhteydessä. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi voitava määrittää tietyn tyyppisiä palveluja varten polkupyöräpaikkojen riittävät vähimmäislukumäärät. Kyseisten määrien olisi oltava ensisijaisia suhteessa kaikkiin rautatieyritysten suunnitelmissa mainittuihin konkreettisiin määriin. Tämä ei saisi estää liikkuvan rautatiekaluston vapaata liikkuvuutta unionissa. Matkustajille olisi annettava tietoa polkupyörille käytettävissä olevasta tilasta.
- (18) Polkupyörien kuljettamista junissa koskevia oikeuksia ja velvollisuuksia olisi sovellettava polkupyöriin, joilla voidaan ajaa juuri ennen rautatiematkaa ja välittömästi sen jälkeen. Polkupyörien kuljettamiseen tapauksen mukaan paketeissa tai laukuissa sovelletaan tämän asetuksen säännöksiä matkatavaroista.

- (19) Rautatieliikennepalveluihin liittyviin rautatieliikenteen matkustajien oikeuksiin kuuluu palvelua koskevien tietojen saanti sekä ennen matkaa että matkan aikana. Rautatieyritysten, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien olisi annettava yleisiä tietoja rautatieliikennepalvelusta ennen matkaa. Nämä tiedot olisi annettava vammaisille tai liikuntarajoitteisille henkilöille esteettömässä muodossa. Rautatieyritysten ja mahdollisuuksien mukaan lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien olisi annettava matkustajalle matkan aikana muita tämän asetuksen mukaisesti vaadittuja tietoja. Jos asemanhaltijalla on tällaisia tietoja, myös hänen olisi annettava tiedot matkustajille.
- (20) Lipunmyyjien koko vaihtelee huomattavasti mikroyrityksistä suuriin yrityksiin, ja osa lipunmyyjistä tarjoaa palvelujaan yksinomaan verkon ulkopuolella tai yksinomaan verkossa. Veloitteen matkatietojen antamisesta matkustajille olisi sen vuoksi oltava suhteessa lipunmyyjien eri kokoihin ja näin ollen lipunmyyjien erilaisiin kapasiteetteihin nähden.
- (21) Tämä asetus ei saisi estää rautatieyrityksiä, matkanjärjestäjiä tai lipunmyyjiä tarjoamasta matkustajille suotuisampia ehtoja kuin tässä asetuksessa asetetut ehdot. Tämä asetus ei saisi kuitenkaan johtaa siihen, että matkanjärjestäjän tai lipunmyyjän tarjoamat suotuisammat sopimusehdot sitovat rautatieyritystä, ellei rautatieyrityksen ja matkanjärjestäjän tai lipunmyyjän välisessä järjestelyssä toisin määrätä.

- (22) Suorat liput mahdollistavat katkeamattomat matkat matkustajille, ja siksi olisi toteutettava kaikki kohtuulliset toimet tällaisten lippujen tarjoamiseksi kaukoliikenteen, kaupunki-, esikaupunki-, ja alueellisissa rautateiden matkustajaliikennepalveluissa, olivatpa ne sitten kansainvälisiä tai kotimaisia, mukaan lukien tämän asetuksen nojalla sen soveltamisen ulkopuolelle jätettävät rautateiden matkustajaliikennepalvelut. Laskettaessa korvauksiin oikeuttavaa kokonaisviivästymistä olisi oltava mahdollista jättää huomiotta sellaiset viivästymiset, jotka sattuivat sellaisiin rautatieliikennepalveluihin liittyvillä matkan osilla, jotka on jätetty tämän asetuksen nojalla sen soveltamisen ulkopuolelle.
- (23) Saman rautatieyrityksen tarjoamissa palveluissa rautatieliikenteen matkustajien siirtymistä palvelusta toiseen olisi helpotettava luomalla velvollisuus tarjota suoria lippuja, koska kaupallisia sopimuksia rautatieyritysten välillä ei tarvita. Suorien lippujen tarjoamista koskevaa vaatimusta olisi sovellettava myös sellaisten rautatieyritysten harjoittamiin palveluihin, jotka kuuluvat samalle omistajalle tai jotka ovat matkaan kuuluvia rautatieliikennepalveluja tarjoavan jonkin rautatieyrityksen kokonaan omistamia tytäryhtiöitä. Rautatieyrityksen olisi voitava täsmentää suorassa lipussa lähtöaika jokaiselle suoran lipun kattamalle rautatieliikennepalvelulle, alueelliset palvelut mukaan luettuina.
- (24) Matkustajille olisi tiedotettava selkeästi, muodostaako rautatieyrityksen yhdessä ostotapahtumassa myymä lippu suoran lipun. Jos matkustajille ei ole tiedotettu asianmukaisesti, rautatieyrityksen olisi oltava vastuussa kuin jos kyseinen lippu olisi suora lippu.

- (25) Suorien lippujen tarjoamista olisi edistettävä. Rautatieliikennepalvelua koskevien oikeiden tietojen tarjoaminen on kuitenkin välttämätöntä myös silloin, kun matkustaja ostaa lippuja lipunmyyjältä tai matkanjärjestäjältä. Jos lipunmyyjät tai matkanjärjestäjät myyvät erillisiä lippuja yhdessä, niiden pitäisi selkeästi tiedottaa matkustajalle, että kyseisillä lipuilla ei ole vastaavan tason suojaa kuin suorilla lipuilla ja että palvelua tarjoava yksi tai useampi rautatieyritys ei ole kirjoittanut kyseisiä lippuja suoralippuina. Jos lipunmyyjät ja matkanjärjestäjät eivät noudata tätä vaatimusta, niiden vastuun olisi oltava laajempi kuin lippujen hinnan palauttamisen.
- (26) Suorien lippujen tarjonnassa on tärkeää, että rautatieyritykset ottavat alkuperäistä varausta tehtäessä huomioon realistiset ja toteutettavissa olevat vähimmäisvaihtoajat sekä kaikki asiaan vaikuttavat tekijät, kuten kunkin aseman ja asemalaiturin koon ja sijainnin.

- (27) Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus huomioon ottaen ja jotta vammaisilla henkilöillä ja liikuntarajoitteisilla henkilöillä olisi samat mahdollisuudet matkustaa rautateitse kuin muillakin kansalaisilla, olisi vahvistettava säännöt tällaisten henkilöiden syrjimättömyydestä ja avustamisesta matkan aikana.
- Vammaisilla henkilöillä ja liikuntarajoitteisilla henkilöillä on samat oikeudet vapaaseen liikkuvuuteen ja syrjimättömyyteen kuin kaikilla muilla kansalaisilla. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä muun muassa rautatieliikennepalvelujen esteettömyyttä, liikkuvaan kalustoon pääsyn edellytyksiä ja junatiloja koskevien tietojen antamiseen vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille. Jotta aistivammaiset matkustajat saisivat tiedot viivästymisistä parhaalla mahdollisella tavalla, olisi käytettävä tarpeen mukaan visuaalisia ja auditiivisia tiedotusjärjestelmiä. Vammaisten henkilöiden olisi voitava ostaa lippuja junasta ilman lisäveloitusta, jos ei ole keinoa ostaa lippua esteettömästi ennen junaan nousemista. Tätä oikeutta olisi kuitenkin oltava mahdollista rajoittaa turvallisuussyistä tai siksi, että paikanvaraus on pakollinen. Henkilöstöllä olisi oltava riittävä koulutus, jotta vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden tarpeisiin voidaan vastata varsinkin apua annettaessa. Jotta matkustusolosuhteet olisivat tasavertaiset, tällaisille henkilöille olisi annettava apua asemilla ja junissa tai, jos junissa ja asemilla ei ole avustamista varten koulutettua henkilöstöä, olisi kaikin kohtuullisin keinoin pyrittävä mahdollistamaan matkustaminen rautateitse.

- (28) Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden olisi tehtävä aktiivisesti yhteistyötä vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen kanssa liikennepalvelujen esteettömyyden laadun parantamiseksi.
- (29) Jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus edellyttää rautatieyrityksiltä ja asemanhaltijoilta kansallisten keskitettyjen yhteyspisteiden perustamista tiedon ja avun koordinoimiseksi, jotta rautateiden matkustajaliikennepalvelut olisivat helpommin vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden saatavilla.
- (30) Jotta varmistetaan avun tarjoaminen vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille, on käytännön syistä tarpeen ilmoittaa avuntarpeesta ennakolta rautatieyritykselle, asemanhaltijalle, lipunmyyjälle tai matkanjärjestäjälle. Vaikka tässä asetuksessa vahvistetaan tällaisille ennakkoilmoituksille yhteinen enimmäismääräaika, vapaaehtoiset järjestelyt, joissa noudatetaan lyhyempiä määräaikoja, ovat hyödyllisiä vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden liikkuvuuden parantamiseksi. Jotta voidaan taata mahdollisimman laaja tiedottaminen tällaisista lyhennetyistä määräajoista, on tärkeää, että komissio sisällyttää tämän asetuksen täytäntöönpanosta ja tuloksista laatimaansa kertomukseen tiedot lyhennettyä ennakkoilmoittamisaikaa koskevien järjestelyjen kehityksestä ja asiaa koskevan tiedon levittämisestä.

- (31) Rautatieyri­tysten ja asemanhaltijoiden olisi otettava huomioon vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden tarpeet noudattamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2019/882¹ ja komission asetusta (EU) N:o 1300/2014². Silloin kun tässä asetuksessa viitataan direktiivin (EU) 2019/882 säännöksiin, jäsenvaltioiden on sovellettava kyseisiä säännöksiä 28 päivästä kesäkuuta 2025 mainitun direktiivin 32 artiklassa säädettyjen siirtymätoimenpiteiden mukaisesti. Rautateiden matkustajaliikennepalvelujen osalta kyseisten säännösten soveltamisala vahvistetaan mainitun direktiivin 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa.
- (32) Eräät eläimet on koulutettu avustamaan vammaisia henkilöitä, jotta he voivat liikkua itsenäisesti. Tällaista liikkumista varten on olennaisen tärkeää, että kyseiset eläimet voidaan ottaa junaan. Tässä asetuksessa vahvistetaan avustavia koiria koskevat yhteiset oikeudet ja velvollisuudet. Jäsenvaltioilla olisi kuitenkin oltava mahdollisuus kokeilla muiden liikkumista avustavien eläinten käyttöä ja sallia niiden ottamisen juniin kotimaan rautatieliikennepalveluissaan. On tärkeää, että komissio seuraa tämän asian kehitystä liikkumista avustavia eläimiä koskevan tulevan työn kannalta.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70).

² Komission asetusta (EU) N:o 1300/2014, annettu 18 päivänä marraskuuta 2014, vammaisten ja liikkumisesteisten henkilöiden esteetöntä pääsyä Euroopan unionin rautatiejärjestelmään koskevista yhteentoimivuuden teknisistä eritelmistä (EUVL L 356 12.12.2014, s. 110).

- (33) On suotavaa, että tässä asetuksessa luodaan matkustajille tarkoitettu korvausjärjestelmä viivästymisiä varten mukaan lukien tapaukset, joissa viivästyminen johtuu palvelun peruuttamisesta tai jatkoyhteyden menettämisestä. Jos rautateiden matkustajaliikennepalvelussa on viivästyminen, rautatieyritysten olisi myönnettävä matkustajille korvausta, joka perustuu prosenttiosuuteen lipun hinnasta.
- (34) Rautatieyrityksillä olisi oltava velvollisuus ottaa vakuutus tai niillä olisi oltava riittävät takuut, jotta ne kykenisivät kantamaan rautatieliikenteen matkustajia koskevan vastuunsa onnettomuuden sattuessa.
- (35) Entistä varmempien oikeuksien korvaukseen ja apuun junan viivästymisen, jatkoyhteyden menettämisen tai palvelun peruuttamisen yhteydessä olisi johdettava suurempiin kannustimiin rautateiden matkustajaliikenteen markkinoiden osalta, mikä hyödyttää matkustajia.
- (36) Jos matka viivästyy, matkustajille olisi tarjottava matkan jatkamisen tai uudelleenreitittämisen vaihtoehtoja vastaavilla kuljetusehdoilla. Vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden tarpeet olisi otettava tällaisissa tilanteissa huomioon.

- (37) Rautatieyritystä ei kuitenkaan olisi velvoitettava maksamaan korvausta, jos se voi osoittaa, että viivästyminen johtui poikkeuksellisista olosuhteista, kuten palvelun turvallisen toiminnan vaarantavista äärimmäisistä sääolosuhteista tai suurista luonnonkatastrofeista. Tällaisten tapahtumien olisi oltava luonteeltaan poikkeuksellisia luonnonkatastrofeja erotuksena tavanomaisista kausiluonteisista sääoloista, kuten syysmyrskyt taikka vuoroveden tai lumen sulamisen aiheuttama kaupunkien säännöllinen tulviminen. Rautatieyrittäjillä ei lisäksi olisi oltava velvollisuutta maksaa korvausta, jos se voi osoittaa, että viivästyminen johtui vakavasta kansanterveyskriisistä, kuten pandemiasta. Jos viivästymiset johtuvat matkustajasta tai kolmansien osapuolien tietyistä teoista, rautatieyrittäjällä ei myöskään olisi oltava velvollisuutta korvata viivästymistä. Rautatieyrittäjien olisi osoitettava, että ne eivät voineet ennakoida tai välttää tällaisia tapahtumia eivätkä ne voineet ehkäistä viivästymistä siitäkään huolimatta, että kaikki kohtuulliset toimenpiteet oli toteutettu, mukaan lukien niiden liikkuvan kaluston asiaankuuluva ehkäisevä huolto. Rautatieyrittäjien henkilöstön lakkojen ja muiden samaa infrastruktuuria käyttävien rautatieyrittäjien, rataverkon haltijan tai asemanhaltijan toimien tai laiminlyöntien ei tulisi vaikuttaa vastuuseen viivästymisistä. Olosuhteet, joissa rautatieyrittäjät eivät ole velvollisia maksamaan korvausta, olisi perusteltava puolueettomasti. Jos rautatieyrittäjillä on käytettävissään rataverkon haltijan, viranomaisen tai muun rautatieyrittäjistä riippumattoman elimen tiedonanto tai asiakirja, jossa esitetään olosuhteet, joihin rautatieyrittäjä vetoaa vapautuakseen korvausvelvollisuudesta, niiden olisi saatettava tällaiset tiedonannot tai asiakirjat matkustajien ja tarvittaessa asiaankuuluvien viranomaisten tietoisuuteen.

- (38) Rautatieyrietyksiä olisi kannustettava yksinkertaistamaan menettelyä, jolla matkustajat hakevat korvausta tai lippujen hinnan palauttamista. Erityisesti jäsenvaltioiden olisi voitava edellyttää, että rautatieyrietykset ottavat vastaan hakemuksia tiettyjen viestintävälineiden kautta, esimerkiksi verkkosivustoilla tai mobiilisovelluksilla, kunhan tällaiset edellytykset eivät ole syrjiviä.
- (39) Jotta matkustajien olisi helpompi hakea lippujen hinnan palauttamista tai korvausta tämän asetuksen mukaisesti, tällaisia hakemuksia varten olisi laadittava lomakkeet, jotka ovat päteviä kaikkialla unionissa. Matkustajien olisi voitava jättää hakemuksensa tällaista lomaketta käyttäen.
- (40) Rautatieyrietysten olisi laadittava yhteistyössä rataverkon haltijoiden ja asemanhaltijoiden kanssa valmiussuunnitelmat vakavista häiriöistä aiheutuvien vaikutusten minimoimiseksi tarjoamalla viivästyville matkustajille riittävästi tietoa ja huolenpitoa.
- (41) On myös toivottavaa, että onnettomuuksien uhrien ja heidän huollettaviensa lyhyen aikavälin taloudellista tilannetta helpotetaan heti onnettomuuden jälkeen.
- (42) Rautatieliikenteen matkustajien edun mukaista on, että yhteisymmärryksessä viranomaisten kanssa toteutetaan asianmukaiset toimet heidän henkilökohtaisen turvallisuutensa varmistamiseksi sekä asemilla että junissa.

- (43) Rautatieliikenteen matkustajien olisi voitava tehdä valitus tähän asetukseen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien osalta mille tahansa asiaan liittyvälle rautatieyritykselle, tiettyjen asemien asemanhaltijoille tai tarvittaessa lipunmyyjille ja matkanjärjestäjille niiden vastuualueeseen kuuluvista seikoista. Rautatieliikenteen matkustajilla olisi oltava oikeus saada vastaus kohtuullisen ajan kuluessa.
- (44) Jotta valitukset käsiteltäisiin tehokkaasti, rautatieyrityksillä ja asemanhaltijoilla olisi oltava oikeus perustaa yhteisiä asiakaspalvelu- ja valitusten käsittelymenettelyjä. Valitusten käsittelymenettelyjä koskevien tietojen olisi oltava julkisesti saatavilla ja kaikkien matkustajien helposti käytettävissä.
- (45) Tämän asetuksen ei pitäisi vaikuttaa matkustajien oikeuksiin tehdä valitus kansalliselle elimelle tai käyttää oikeussuojakeinoja kansallisissa menettelyissä.
- (46) Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden olisi määriteltävä, hallinnoitava ja valvottava rautateiden matkustajaliikennepalveluihin liittyviä palvelujen laatuvaatimuksia. Rautatieyritysten olisi myös saatettava tiedot palvelujensa laadun tasosta julkisesti saataville.

- (47) Jotta kuluttajasuoja säilyisi korkeana rautatieliikenteessä, jäsenvaltioita olisi vaadittava nimeämään kansalliset täytäntöönpanoelimet, jotka valvovat tämän asetuksen soveltamista tarkasti ja panevat sen täytäntöön kansallisella tasolla. Kyseisten elinten olisi pystyttävä toteuttamaan useita eri täytäntöönpanotoimenpiteitä. Matkustajilla olisi oltava mahdollisuus tehdä kyseisille elimille valitus asetuksen väitetyistä rikkomisista. Jotta tällaisia valituksia käsiteltäisiin riittävällä tavalla, elinten olisi myös tehtävä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden kansallisten täytäntöönpanoelinten kanssa.
- (48) Sellaisten jäsenvaltioiden, joilla ei ole rautatiejärjestelmää ja jotka eivät ole välittömästi sellaista hankkimassa, osaksi tulisi kohtuuton ja tarkoitukseton rasite, jos niiden olisi noudatettava tällä asetuksella annettuja asemanhaltijoiden ja rataverkon haltijoiden täytäntöönpanovelvoitteita. Sama pätee rautatieyritysten täytäntöönpanovelvoitteisiin niin kauan kuin jäsenvaltio ei ole myöntänyt toimilupaa millekään rautatieyritykselle. Sen vuoksi tällaiset jäsenvaltiot olisi vapautettava kyseisistä velvoitteista.
- (49) Henkilötietojen käsittely olisi toteutettava henkilötietojen suojelua koskevan unionin oikeuden, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679¹ mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

- (50) Jäsenvaltioiden olisi säädettävä tämän asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja varmistettava, että seuraamuksia sovelletaan. Seuraamusten, joihin voi sisältyä korvausten maksaminen asianomaiselle henkilölle, olisi oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.
- (51) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita, eli kehittää unionin rautateitä ja vahvistaa rautatieliikenteen matkustajien oikeuksia, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

- (52) Jotta varmistettaisiin matkustajien korkea suoja, komissiolle olisi siirrettävä valta hyväksyä säädösvallan siirron nojalla annettavia delegoituja säädöksiä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 290 artiklan mukaisesti liitteen I muuttamiseksi yhtenäisten CIV-oikeussäännösten osalta ja ennakkomaksun vähimmäismäärän mukauttamiseksi matkustajan kuolemantapauksessa ottaen huomioon muutokset EU:n laajuisessa yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä. On erityisen tärkeää, että komissio asiaa valmistellessaan toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, myös asiantuntijatasolla, ja että nämä kuulemiset toteutetaan paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa¹ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jotta voitaisiin erityisesti varmistaa tasavertainen osallistuminen delegoitujen säädösten valmisteluun, Euroopan parlamentille ja neuvostolle toimitetaan kaikki asiakirjat samaan aikaan kuin jäsenvaltioiden asiantuntijoille, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asiantuntijoilla on järjestelmällisesti oikeus osallistua komission asiantuntijaryhmien kokouksiin, joissa valmistellaan delegoituja säädöksiä.
- (53) Jotta voidaan varmistaa tämän asetuksen yhdenmukainen täytäntöönpano, komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa. Tätä valtaa olisi käytettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011² mukaisesti.

¹ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 182/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä (EUVL L 55, 28.2.2011, s. 13).

- (54) Tässä asetuksessa kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet ja erityisesti sen 21, 26, 38 ja 47 artikla, joissa käsitellään kaikenlaisen syrjinnän kieltämistä, vammaisten henkilöiden sopeutumista yhteiskuntaan, kuluttajansuojan korkean tason varmistamista sekä oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten on sovellettava tätä asetusta näitä oikeuksia ja periaatteita kunnioittaen,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

I luku

Yleiset säännökset

1 artikla

Kohde ja tavoitteet

Matkustajien tehokkaan suojan varmistamiseksi ja rautatieliikenteen edistämiseksi tässä asetuksessa vahvistetaan rautatieliikenteeseen sovellettavat säännöt seuraavista seikoista:

- a) matkustajien syrjimätön kohtelu kuljetusehtojen ja lippujen tarjonnan osalta;
- b) rautatieyritysten vastuu ja niiden vakuutusvelvollisuudet matkustajiin ja matkustajien matkatavaroihin nähden;
- c) matkustajien oikeudet rautatieliikennepalvelujen käyttöön liittyvissä onnettomuustapauksissa, jotka ovat johtaneet kuolemaan tai ruumiinvammaan taikka matkustajien matkatavaroiden katoamiseen tai vahingoittumiseen;
- d) matkustajien oikeudet häiriötilanteissa, kuten peruuttamis- tai viivästymistapauksissa, mukaan lukien heidän oikeutensa korvaukseen;
- e) vähimmäistiedot ja tarkat tiedot, myös lippujen myöntämiseen liittyen, jotka matkustajille on annettava esteettömässä muodossa ja ajoissa;

- f) vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden syrjimättömyys ja avustaminen;
- g) palvelujen laatuvaatimusten määrittely ja seuranta sekä matkustajien henkilökohtaiseen turvallisuuteen liittyvien riskien hallinta;
- h) valitusten käsittely;
- i) yleiset täytäntöönpanoa koskevat säännöt.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä asetusta sovelletaan koko unionissa yhden tai useamman, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU¹ mukaisesti toimiluvan saaneen rautatieyrityksen tuottamiin kansainvälisiin ja kotimaan rautatiematkoihin ja -liikennepalveluihin.
2. Jäsenvaltiot voivat jättää tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle palvelut, joita harjoitetaan yksinomaan historialliseen tai matkailukäyttöön. Tätä poikkeusta ei sovelleta suhteessa 13 ja 14 artiklaan.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/34/EU, annettu 21 päivänä marraskuuta 2012, yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta (uudelleenlaadittu) (EUVL L 343, 14.12.2012, s. 32).

3. Ennen ... päivää ... kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] asetuksen (EY) N:o 1371/2007 2 artiklan 4 ja 6 kohdan mukaisesti myönnetty poikkeukset pysyvät voimassa niiden voimassaoloajan päättymispäivään saakka. Ennen ... päivää ... kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] 2 artiklan 5 kohdan mukaisesti myönnetty poikkeukset pysyvät voimassa ... päivään ... kuuta ... [24 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] saakka.
4. Ennen kuin rautateiden kotimaan matkustajaliikennepalveluihin asetuksen (EY) N:o 1371/2007 2 artiklan 4 kohdan nojalla myönnetyn poikkeusluvan voimassaolo on päättynyt, jäsenvaltiot voivat jättää tällaiset rautateiden kotimaan matkustajaliikennepalvelut tämän asetuksen 15, 17 ja 19 artiklan, 20 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan ja 30 artiklan 2 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle vielä enintään viiden vuoden ajaksi.
5. Jäsenvaltiot voivat säätää ... päivään ... kuuta ... [9 vuotta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] saakka, että 10 artiklaa ei sovelleta silloin, kun rataverkon haltijan ei ole teknisesti mahdollista jakaa 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja reaaliaikaisia tietoja millekään rautatieyritykselle, lipunmyyjälle, matkanjärjestäjälle tai asemanhaltijalle. Jäsenvaltioiden on vähintään joka toinen vuosi arvioitava uudelleen, missä määrin tällaisten tietojen jakaminen on teknisesti mahdollista.

6. Jollei 8 kohdan soveltamisesta muuta johdu, jäsenvaltiot voivat jättää tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle seuraavat palvelut:
- a) rautateiden kaupunki-, esikaupunki- ja alueellisen liikenteen matkustajaliikennepalvelut;
 - b) rautateiden kansainväliset matkustajaliikennepalvelut, joiden merkittävä osa, mukaan lukien vähintään yksi aikataulun mukainen asemalla pysähtyminen, tapahtuu unionin ulkopuolella.
7. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 2, 4, 5 ja 6 kohdan mukaisesti myönnettyistä poikkeuksista ja esitettävä kyseisten poikkeusten syyt.
8. Edellä olevan 6 kohdan a alakohdan mukaisesti myönnettyjä poikkeuksia ei sovelleta suhteessa 5, 11, 13, 14, 21, 22, 27 ja 28 artiklaan.

Silloin kun kyseiset poikkeukset koskevat rautateiden alueellisia matkustajaliikennepalveluja, niitä ei sovelleta myöskään suhteessa 6 ja 12 artiklaan, 18 artiklan 3 kohtaan ja V lukuun.

Sen estämättä, mitä tämän kohdan toisessa alakohdassa säädetään, poikkeuksia, joilla rautateiden alueelliset matkustajaliikennepalvelut jätetään 12 artiklan 1 kohdan ja 18 artiklan 3 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle, voidaan soveltaa ... päivään ...kuuta ... [7 vuotta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] saakka.

3 artikla
Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) 'rautatieyrittäjällä' direktiivin 2012/34/EU 3 artiklan 1 alakohdassa määriteltyä rautatieyrittäjää;
- 2) 'rataverkon haltijalla' direktiivin 2012/34/EU 3 artiklan 2 alakohdassa määriteltyä rataverkon haltijaa;
- 3) 'asemanhaltijalla' jäsenvaltiossa olevaa organisaatioyksikköä, jolle on annettu vastuu yhden tai useamman rautatieaseman hallinnosta ja joka voi olla rataverkon haltija;
- 4) 'matkanjärjestäjällä' Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302¹ 3 artiklan 8 ja 9 alakohdassa määriteltyä matkanjärjestäjää tai matkanvälittäjää, joka ei ole rautatieyrittäjä;
- 5) 'lipunmyyjällä' rautatieliikennepalvelujen vähittäismyyjää, joka myy lippuja, mukaan luettuina suorat liput, vähittäismyyjän ja yhden tai useamman rautatieyrittäjän välisen sopimuksen tai muun järjestelyn pohjalta;

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2302, annettu 25 päivänä marraskuuta 2015, matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta (EUVL L 326, 11.12.2015, s. 1).

- 6) 'kuljetussopimuksella' rautatieyrityksen ja matkustajan välistä rautatiekuljetussopimusta, joka koskee yhden tai useamman liikennepalvelun suorittamista maksua vastaan tai korvauksetta;
- 7) 'lipulla' pätevää todistetta kuljetussopimuksen tekemisestä riippumatta sen muodosta;
- 8) 'varauksella' asiakirjan muodossa olevaa tai sähköistä vahvistusta, joka oikeuttaa matkustamiseen edellyttäen, että aiemmin on vahvistettu matkustusjärjestelyt, joihin on merkitty henkilötiedot;
- 9) 'suoralla lipulla' direktiivin 2012/34/EU 3 artiklan 35 alakohdassa määriteltyä suoraa lippua;
- 10) 'palvelulla' rautateiden matkustajaliikennepalvelua, jota liikennöidään rautatieasemien välillä aikataulun mukaan, mukaan lukien liikennepalvelut uudelleenreititystä varten;
- 11) 'matkalla' matkustajan kuljettamista lähtöaseman ja määräaseman välillä;
- 12) 'rautateiden kotimaan matkustajaliikennepalvelulla' rautateiden matkustajaliikennepalvelua, joka ei ylitä jäsenvaltion rajaa;
- 13) 'rautateiden kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen matkustajaliikennepalvelulla' direktiivin 2012/34/EU 3 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettua rautateiden matkustajaliikennepalvelua;

- 14) 'rautateiden alueellisella matkustajaliikennepalvelulla' direktiivin 2012/34/EU 3 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettua rautateiden matkustajaliikennepalvelua;
- 15) 'rautateiden kaukoliikenteen matkustajaliikennepalvelulla' rautateiden matkustajaliikennepalvelua, joka ei ole rautateiden kaupunki-, esikaupunki- tai alueellisen liikenteen matkustajaliikennepalvelu;
- 16) 'rautateiden kansainvälisellä matkustajaliikennepalvelulla' rautateiden matkustajaliikennepalvelua, jossa ylitetään vähintään yhden jäsenvaltion raja ja jonka päätarkoituksena on kuljettaa matkustajia eri jäsenvaltioissa sijaitsevien taikka jäsenvaltiossa ja kolmannessa maassa sijaitsevien asemien välillä;
- 17) 'viivästymisellä' eroa sen ajan, jolloin matkustajan oli julkaistun aikataulun mukaisesti määrä saapua, ja hänen tosiasiallisen tai arvioitun lopullisen määräpaikan asemalle saapumisaikansa välillä;
- 18) 'saapumisella' ajankohtaa, jolloin junan ovet avataan määränpäänä olevalla laiturilla ja junasta voi poistua;
- 19) 'näyttölipulla' tai 'kausilipulla' lippua, joka oikeuttaa sen oikean haltijan matkustamaan rajoittamattoman määrän rautatiematkoja tietyllä reitillä tai tietyssä verkossa tietyn ajan kuluessa;

- 20) 'jatkoyhteyden menettämisellä' tilannetta, jossa matkustaja menettää yhden tai useamman palvelun suorana lippuna myydyn rautatiematkan aikana sen vuoksi, että yksi tai useampi edellinen palvelu myöhästyy tai peruutetaan tai että palvelu lähtee ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa;
- 21) 'vammaisella henkilöllä' ja 'liikuntarajoitteisella henkilöllä' henkilöä, jolla on pysyvä tai väliaikainen fyysinen, psyykkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka saattaa yhdessä muiden esteiden kanssa estää häntä käyttämästä liikennevälineitä täysin ja tehokkaasti samalla tavoin kuin muut matkustajat, tai jonka liikkumiskyky liikennevälineitä käytettäessä on rajoittunut iän vuoksi;
- 22) 'asemalla' rautatiellä olevaa paikkaa, josta rautateiden matkustajaliikennepalvelu voi alkaa, jossa se voi pysähtyä tai jonne se voi päättyä.

II luku

Kuljetussopimus, tiedotus ja liput

4 artikla

Kuljetussopimus

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, kuljetussopimuksen tekemiseen ja toteuttamiseen sekä siihen liittyvään tiedottamiseen ja lippujen toimittamiseen sovelletaan liitteessä I olevien II ja III osan säännöksiä.

5 artikla

Syrjimättömät sopimusehdot ja hinnat

Rautatieyritysten, lipunmyyjien tai matkanjärjestäjien on tarjottava sopimusehtoja ja hintoja suurelle yleisölle ilman suoraa tai välillistä, matkustajan kansalaisuuteen taikka rautatieyrityksen, lipunmyyjän tai matkanjärjestäjän sijoittautumispaikkaan unionissa perustuvaa syrjintää, sanotun kuitenkin rajoittamatta sosiaalisen hinnoittelun soveltamista.

Tämän artiklan ensimmäistä kohtaa sovelletaan rautatieyrityksiin ja lipunmyyjiin myös niiden ottaessa vastaan matkustajien varauksia 11 artiklan mukaisesti.

6 artikla

Polkupyörät

1. Matkustajilla on oikeus tuoda junaan polkupyöriä 3 kohdassa säädetyin rajoituksin, ja tarvittaessa kohtuullista korvausta vastaan.

Junissa, joihin vaaditaan varaus, on oltava mahdollisuus varata kuljetus polkupyörälle.

Jos matkustaja on tehnyt varauksen polkupyörälle ja jos kyseisen polkupyörän kuljettamisesta kieltäydytään ilman perusteltua syytä, matkustajalla on oikeus uudelleenreititykseen tai lipun hinnan palauttamiseen 18 artiklan mukaisesti, korvaukseen 19 artiklan mukaisesti ja avunantoon 20 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. Jos junassa on polkupyörille merkittyjä paikkoja, matkustajien on jätettävä polkupyöränsä tällaisille paikoille. Jos tällaisia paikkoja ei ole saatavilla, matkustajien on valvottava polkupyöriään ja varmistettava, ettei heidän pyöristään aiheudu häiriötä tai vahinkoa muille matkustajille, liikkumisvälineille, matkatavaroille tai rautatieliikenteelle.
3. Rautatieyritykset voivat rajoittaa matkustajien oikeutta tuoda juniin polkupyöriä turvallisuuden tai toiminnallisten syiden vuoksi, erityisesti ruuhka-aikoina sovellettavien kapasiteettirajoitusten seurauksena, tai jos se ei ole mahdollista liikkuvan kaluston puitteissa. Rautatieyritykset voivat myös rajoittaa polkupyörien kuljettamista niiden painojen ja mittojen perusteella. Niiden on julkaistava virallisilla verkkosivustoillaan niiden ehdot polkupyörien kuljettamiselle, mukaan lukien ajantasaiset tiedot käytettävissä olevasta kapasiteetista, käyttäen asetuksessa (EU) N:o 454/2011 tarkoitettuja telemaattisia sovelluksia.
4. Käynnistäessään uuden liikkuvan kaluston hankintamenettelyjä tai tehdessään käytössä olevaan liikkuvaan kalustoon merkittäviä parannuksia, jotka edellyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/797¹ 21 artiklan 12 kohdan nojalla uutta kalusteyksikön markkinoillesaattamislupaa, rautatieyritysten on varmistettava, että junien kokoonpanoissa, joissa kyseistä liikkuvaa kalustoa käytetään, on riittävä lukumäärä polkupyöräpaikkoja. Tätä alakohtaa ei sovelleta ravintolavaunuihin, makuuvaunuihin eikä lepotuolipaikoilla varustettuihin vaunuihin.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/797, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta Euroopan unionissa (EUVL L 138, 26.5.2016, s. 44).

Rautatieyritysten on määritettävä polkupyöräpaikkojen riittävä lukumäärä ottaen huomioon junan kokoonpanon koko, palvelun tyyppi ja polkupyörien kuljetuksen kysyntä.

Polkupyöräpaikkojen riittävä lukumäärä on määritettävä 5 kohdassa tarkoitetuissa suunnitelmissa. Jos tällaisia suunnitelmia ei ole tai suunnitelmissa ei määritetä tällaista lukumäärää, jokaisessa junan kokoonpanossa on oltava vähintään neljä polkupyöräpaikkaa.

Jäsenvaltiot voivat vahvistaa neljää suuremman lukumäärän tiettytyyppisten palvelujen riittäväksi vähimmäislukumääräksi, jolloin sovelletaan kyseistä lukumäärää toisen alakohdan mukaisesti määritetyn lukumäärän sijasta.

5. Rautatieyritykset voivat laatia ja pitää ajan tasalla suunnitelmia koskien polkupyörien kuljettamisen lisäämistä ja parantamista ja muita ratkaisuja, joilla edistetään rautateiden ja polkupyörien yhdistettyä käyttöä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007¹ 2 artiklan b alakohdassa määritellyt toimivaltaiset viranomaiset voivat laatia tällaisia suunnitelmia julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten perusteella tarjottavien palvelujen osalta. Jäsenvaltiot voivat edellyttää, että kyseiset toimivaltaiset viranomaiset tai niiden alueella toimivat rautatieyritykset laativat tällaisia suunnitelmia.

6. Edellä olevassa 5 kohdassa tarkoitettut suunnitelmat laaditaan yleisön ja asiaankuuluvien edustavien organisaatioiden kuulemisen jälkeen. Kyseiset suunnitelmat julkaistaan tarpeen mukaan rautatieyrityksen tai toimivaltaisen viranomaisen verkkosivustolla.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta (EUVL L 315, 3.12.2007, s. 1).

7 artikla

Velvollisuuksista luopumista koskeva kielto ja rajojen määrittäminen

1. Tämän asetuksen mukaisia matkustajiin kohdistuvia velvollisuuksia ei voida rajoittaa eikä niistä voida luopua esimerkiksi kuljetussopimukseen sisältyvällä vapauttavalla tai rajoittavalla lausekkeella. Sopimusehdot, joiden tarkoituksena on suoraan tai välillisesti luopua tästä asetuksesta johtuvista oikeuksista, poiketa niistä tai rajoittaa niitä, eivät ole matkustajan kannalta velvoittavia.
2. Rautatieyritykset, matkanjärjestäjät tai lipunmyyjät voivat tarjota sopimusehtoja, jotka ovat matkustajan kannalta suotuisampia kuin tässä asetuksessa asetetut ehdot.

8 artikla

Velvollisuus antaa tietoja palvelujen lakkauttamisesta

Rautatieyritysten tai tarvittaessa rautateiden julkisista palveluhankintasopimuksista vastaavien toimivaltaisten viranomaisten on julkistettava palvelujen joko pysyvää tai väliaikaista lakkauttamista koskevat päätökset asianmukaisia keinoja käyttäen, myös direktiivin (EU) 2019/882 ja asetusten (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 säännösten mukaisessa esteettömässä muodossa, ja ennen päätösten täytäntöönpanoa.

9 artikla
Matkatiedot

1. Rautatieyritysten, matkanjärjestäjien ja lipunmyyjien, jotka tarjoavat yhden tai useamman rautatieyrityksen puolesta kuljetussopimuksia, on pyynnöstä annettava matkustajalle ainakin liitteessä II olevassa I osassa mainitut tiedot, jotka liittyvät matkoihin, joista asianomainen rautatieyrittäjä tarjoaa kuljetussopimuksia.
2. Rautatieyritysten ja mahdollisuuksien mukaan lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on annettava matkustajalle matkan aikana ainakin liitteessä II olevassa II osassa mainitut tiedot. Jos asemanhaltijalla on tällaisia tietoja, myös hänen on annettava tiedot matkustajalle.
3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava mahdollisimman käyttökelpoisessa muodossa, mahdollisuuksien mukaan reaaliaikaisten matkatietojen pohjalta, myös hyödyntämällä asiaankuuluvia viestintäteknologioita. On kiinnitettävä erityistä huomiota sen varmistamiseen, että nämä tiedot ovat esteettömästi saatavilla direktiivin (EU) 2019/882 ja asetusten (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 säännösten mukaisesti.

10 artikla

Liikenne- ja matkatietojen saatavuus

1. Rataverkon haltijoiden on annettava reaaliaikaisia tietoja junien saapumisesta ja lähdöstä rautatieyrityksille, lipunmyyjille, matkanjärjestäjille ja asemanhaltijoille.
2. Rautatieyritysten on tarjottava niiden palveluja myyville muille rautatieyrityksille, lipunmyyjille ja matkanjärjestäjille pääsy liitteessä II olevissa I ja II osassa esitettyihin matkaa koskeviin vähimmäistietoihin ja liitteessä II olevassa III osassa tarkoitettuihin varausjärjestelmien toimintoihin.
3. Tiedot on annettava ja pääsy myönnettävä syrjimättömällä tavalla ja ilman aiheetonta viivytystä. Kertaluontoinen pyyntö riittää siihen, että tietoihin on jatkuva pääsy. Rataverkon haltija ja rautatieyritys, joiden on asetettava tiedot saataville 1 ja 2 kohdan mukaisesti, voivat pyytää, että tehdään sopimus tai muu järjestely, jonka perusteella tiedot annetaan tai pääsy myönnetään.

Tietojen käyttöä koskevan sopimuksen tai järjestelyn ehdoissa ei saa tarpeettomasti rajoittaa mahdollisuuksia käyttää tietoja uudelleen, eikä niitä saa käyttää kilpailun rajoittamiseen.

Rautatieyrietykset voivat vaatia muilta rautatieyrietyksiltä, matkanjärjestäjiltä ja lipunmyyjiltä oikeudenmukaisen, kohtuullisen ja oikeasuhteisen rahallisen korvauksen kustannuksista, joita pääsyn myöntämisestä on aiheutunut, ja rataverkon haltijat voivat vaatia korvauksen sovellettavien sääntöjen mukaisesti.

4. Tiedot on annettava ja pääsy myönnettävä tarkoituksenmukaisin teknisin keinoin, kuten ohjelmistorajapintojen välityksellä.
5. Siltä osin kuin 1 tai 2 kohdan kattamat tiedot annetaan muiden unionin säädösten, erityisesti komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/1926¹, mukaisesti, katsotaan, että tämän artiklan mukaisia vastaavia velvollisuuksia on noudatettu.

11 artikla

Lippujen ja varausten saatavuus

1. Rautatieyrietysten, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on tarjottava lippuja ja, jos niitä on saatavilla, suoria lippuja ja varausten vastaanottamista.
2. Rautatieyrietysten on myytävä joko suoraan tai lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien kautta lippuja matkustajille seuraavista myyntitavoista vähintään yhden välityksellä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 ja 4 kohdan soveltamista:
 - a) lipputoimistot, muut myyntipisteet tai lippuautomaatit;

¹ Komission delegoitu asetukset (EU) 2017/1926, annettu 31 päivänä toukokuuta 2017, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/40/EU täydentämisestä EU:n laajuisten multimodaalisten matkatietopalvelujen tarjoamisen osalta (EUVL L 272, 21.10.2017, s. 1).

- b) puhelimen, internetin tai muun yleisesti saatavilla olevan tietotekniikan välityksellä;
- c) junissa.

Asetuksen (EY) N:o 1370/2007 2 artiklan b alakohdassa määritellyt toimivaltaiset viranomaiset voivat edellyttää, että rautatieyritykset tarjoavat lippuja julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten perusteella tarjottavien palveluiden osalta useamman kuin yhden myyntitavan välityksellä.

- 3. Jos lähtöasemalla ei ole lipputoimistoa tai lippuautomaattia, matkustajille on tiedotettava asemalla
 - a) mahdollisuudesta ostaa lippu puhelimitse, internetin välityksellä tai junassa sekä tällöin noudatettavasta menettelystä;
 - b) lähimmästä rautatieasemasta tai paikasta, jossa on lipputoimisto tai lippuautomaatti.
- 4. Jos lähtöasemalla ei ole lipputoimistoa tai esteettömästi saatavilla olevaa lippuautomaattia eikä muuta esteettömästi saatavilla olevaa keinoa lipun ostamiseksi etukäteen, vammaisten henkilöiden on voitava ostaa lippuja junassa ilman ylimääräisiä kustannuksia.

Rautatieyritykset voivat rajoittaa tätä oikeutta tai evätä sen perustelluista syistä, jotka liittyvät turvallisuuteen tai pakolliseen paikanvaraukseen.

Jos junassa ei ole henkilöstöä, rautatieyrityksen on neuvottava vammaisia henkilöitä siitä, onko lippuja saatavissa ja tiedotettava heille siitä, miten lippuja ostetaan.

Jäsenvaltiot voivat sallia rautatieyritysten edellyttävän, että vammaiset henkilöt on todettu sellaisiksi asuinmaansa asiaa koskevien kansallisten lakien ja käytäntöjen mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat ulottaa ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun oikeuden koskemaan kaikkia matkustajia. Jos jäsenvaltiot soveltavat tätä vaihtoehtoa, niiden on ilmoitettava komissiolle asianmukaisesti. Euroopan rautatievirasto julkaisee asetusten (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 täytäntöönpanoa koskevat tiedot verkkosivustollaan.

12 artikla

Suorat liput

1. Jos rautateiden kaukoliikenteen tai alueelliset matkustajaliikennepalvelut ovat yhden ainoan rautatieyrityksen liikennöimiä, kyseisen yrityksen on tarjottava suora lippu kyseisiin palveluihin. Rautateiden muiden matkustajaliikennepalvelujen osalta rautatieyritysten on kaikin kohtuullisesti toteutettavien toimenpiteiden pyrittävä tarjoamaan suoria lippuja ja tehtävä tätä varten yhteistyötä keskenään.

Ensimmäisen alakohdan soveltamiseksi ilmauksen 'yksi ainoa rautatieyritys' on katettava myös kaikki rautatieyritykset, jotka ovat joko saman omistajan kokonaan omistamia tai jonkin asiaan liittyvän rautatieyrityksen kokonaan omistamia tytäryhtiöitä.

2. Jos matkaan kuuluu yksi tai useampi jatkoyhteys, matkustajalle on tiedotettava ennen lipun tai lippujen ostamista, muodostaako kyseinen lippu tai muodostavatko kyseiset liput suoran lipun.
3. Jos matkaan kuuluu yksi tai useampi jatkoyhteys, yhdessä ostotapahtumassa rautatieyritykseltä ostettu yksi tai useampi lippu muodostaa suoran lipun ja rautatieyrittäjä on 18, 19 ja 20 artiklan mukaisesti korvausvelvollinen, jos matkustaja menettää yhden tai useamman jatkoyhteyden.
4. Jos lippu tai liput on ostettu yhdessä ostotapahtumassa ja lipunmyyjä tai matkanjärjestäjä on omasta aloitteestaan yhdistänyt liput, lipun tai liput myynyt lipunmyyjä tai matkanjärjestäjä on velvollinen palauttamaan kyseisessä ostotapahtumassa lipusta tai lipuista maksetun määrän kokonaisuudessaan ja lisäksi maksamaan korvauksen, joka vastaa 75 prosenttia kyseisestä määrästä, jos matkustaja menettää yhden tai useampia jatkoyhteyksiä.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu oikeus lipun hinnan palauttamiseen tai korvaukseen ei rajoita sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä, jonka nojalla matkustajille myönnetään lisäkorvausta vahingosta.

5. Edellä olevassa 3 ja 4 kohdassa esitettyjä vastuuta ei sovelleta, jos lipuissa, muussa asiakirjassa tai sähköisesti on ilmoitettu tavalla, jolla tiedot ovat matkustajan saatavilla myöhempää käyttöä varten, että liput kuuluvat erillisten kuljetussopimusten piiriin, ja matkustajalle on tiedotettu asiasta ennen ostotapahtumaa.

6. Todistustaakka siitä, että tässä artiklassa tarkoitetut tiedot on annettu matkustajalle, on rautatieyrityksellä, matkanjärjestäjällä tai lipunmyyjällä, joka on myynyt lipun tai liput.
7. Lipunmyyjät ja matkanjärjestäjät ovat vastuussa matkustajan 4 kohdan nojalla tekemien hakemusten ja mahdollisten valitusten käsittelystä. Edellä olevassa 4 kohdassa tarkoitettu palauttaminen ja korvaus on suoritettava 30 päivän kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta.

III luku

Rautatieyritysten vastuu matkustajista ja näiden matkatavaroista

13 artikla

Vastuu matkustajista ja matkatavaroista

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, ja rajoittamatta sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä, jonka nojalla matkustajille myönnetään lisäkorvausta vahingoista, matkustajia ja näiden matkatavaroita koskevasta rautatieyritysten vastuusta säädetään liitteessä I olevan IV osan I, III ja IV luvussa sekä VI ja VII osassa.

14 artikla

Vakuutus ja vastuun kattaminen

Rautatieyrityksellä on oltava riittävät vakuutukset tai riittävät markkinaehtoiset takuut vastuidensa kattamiseen direktiivin 2012/34/EU 22 artiklan mukaisesti.

15 artikla

Ennakkomaksut

1. Jos matkustaja kuolee tai loukkaantuu, liitteessä I olevan 26 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun rautatieyrityksen on viipymättä ja viimeistään 15 päivän kuluttua siitä, kun korvaukseen oikeutetun luonnollisen henkilön henkilöllisyys on todettu, suoritettava ennakkomaksut, jotka kattavat välittömät taloudelliset tarpeet ja jotka ovat suhteessa kärsittyyn vahinkoon.
2. Kuolemantapauksessa ennakkomaksun on oltava vähintään 21 000 euroa matkustajaa kohti, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.
3. Ennakkomaksun suorittaminen ei merkitse korvausvastuun tunnustamista, ja se voidaan vähentää tämän asetuksen perusteella maksettavista myöhemmistä summista, mutta se on maksettava takaisin ainoastaan, jos vahinko on aiheutunut matkustajan huolimattomuudesta tai virheestä tai jos henkilö, jolle ennakkomaksu suoritettiin, ei ollut korvaukseen oikeutettu henkilö.

16 artikla

Korvausvastuun kiistäminen

Vaikka rautatieyrittäjä kiistäisi olevansa vastuussa kuljettamalleen matkustajalle aiheutuneista ruumiinvammoista, sen on ryhdyttävä kaikkiin kohtuudella vaadittaviin toimiin avustukseen matkustajaa hänen kolmansille osapuolille kohdistamassaan korvausvaatimuksessa.

IV luku

Viivästymiset, jatkoyhteyden menettämiset ja peruuttamiset

17 artikla

Vastuu viivästymisistä, jatkoyhteyden menettämisistä ja peruuttamisista

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, viivästymisiä, jatkoyhteyden menettämisistä ja peruuttamisista koskevaan rautatieyrittäjien vastuuseen sovelletaan liitteessä I olevan IV osan II lukua.

18 artikla

Lipun hinnan palauttaminen ja uudelleenreititys

1. Jos perustellusti arvioidaan olevan todennäköistä, joko matkan alkaessa tai jos jatkoyhteys menetetään tai peruutuksen tapauksessa, että kuljetussopimuksen mukaiseen lopulliseen määräpaikkaan saavutaan vähintään 60 minuuttia viivästyneenä, viivästynyttä tai peruutettua palvelua liikennöivän rautatieyrityksen on välittömästi annettava matkustajan valita jokin seuraavista vaihtoehdoista ja toteutettava tarvittavat järjestelyt:
 - a) lipusta maksetun hinnan palauttaminen kokonaisuudessaan takaisin samoilla ehdoilla, joilla se on maksettu, kultakin matkan osalta, joka jää tekemättä, sekä jo tehdyiltä osilta matkaa, jos matkasta ei ole enää matkustajan alkuperäisen matkasuunnitelman kannalta hyötyä, sekä tarvittaessa paluumatka mahdollisimman pian ensimmäiseen lähtöpaikkaan;
 - b) matkan jatkaminen tai uudelleenreititys siten, että matkustaja pääsee vastaavilla kuljetusehdoilla mahdollisimman pian lopulliseen määräpaikkaansa;
 - c) matkan jatkaminen tai uudelleenreititys siten, että matkustaja pääsee vastaavilla kuljetusehdoilla lopulliseen määräpaikkaansa hänelle sopivana myöhempanä ajankohtana.

2. Jos edellä olevan 1 kohdan b ja c alakohdan soveltamiseksi vastaavaa uudelleenreititystä liikennöi sama rautatieyritys tai jos uudelleenreititys annetaan toisen yrityksen toteutettavaksi, tästä ei saa aiheutua lisäkustannuksia matkustajalle. Tätä vaatimusta sovelletaan myös, jos uudelleenreititykseen sisältyy kuljetus ylemmässä palveluluokassa ja vaihtoehtoisia liikennemuotoja. Rautatieyritysten on toteutettava kohtuulliset toimet välttääkseen ylimääräiset jatkoyhteydet ja varmistaakseen, että kokonaismatka-ajan viivästys on mahdollisimman lyhyt. Matkustajia ei saa siirtää alempaan liikennepalvelujen luokkaan, paitsi silloin, kun se on ainoa käytettävissä oleva uudelleenreitityksen keino.
3. Rautatieyritys voi matkustajan pyynnöstä sallia matkustajan tekevän muiden liikennepalvelujen tarjoajien kanssa sopimuksia, joilla matkustaja pääsee lopulliseen määräpaikkaan vastaavilla ehdoilla, jolloin rautatieyrityksen on palautettava matkustajalle hänelle aiheutuneet kustannukset, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kohdan soveltamista.
- Jos käytettävissä olevista uudelleenreitityksen vaihtoehdoista ei tiedoteta matkustajalle 100 minuutin kuluessa viivästyneen tai peruutetun palvelun tai menetetyn jatkoyhteyden aikataulun mukaisesta lähtöajasta, matkustajalla on oikeus tehdä tällainen sopimus muiden julkisia liikennepalveluja rautateitse tai linja-autolla tarjoavien toimijoiden kanssa. Rautatieyrityksen on palautettava matkustajalle hänelle aiheutuneet tarpeelliset, asianmukaiset ja kohtuulliset kustannukset.

Tämä kohta ei vaikuta kansallisiin lakeihin, asetuksiin tai hallinnollisiin määräyksiin, joissa matkustajille myönnetään suotuisimmat uudelleenreititysheidot.

4. Uudelleenreitittävien liikennepalvelujen tarjoajien on tarjottava vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille vastaavan tasoinen apu ja esteetön pääsy, kun heille tarjotaan vaihtoehtoista palvelua. Uudelleenreitittävien liikennepalvelujen tarjoajat voivat tarjota vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille heidän tarpeitaan vastaavia vaihtoehtoisia palveluita, jotka eroavat muille matkustajille tarjotuista palveluista.
5. Edellä olevissa 1 kohdan a alakohdassa ja 3 kohdassa tarkoitetut palautukset on suoritettava 30 päivän kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Jäsenvaltiot voivat vaatia rautatieyrityksiä ottamaan vastaan tällaiset hakemukset tiettyjen viestintävälineiden kautta sillä edellytyksellä, että kyseisellä vaatimuksella ei aiheuteta syrjiviä vaikutuksia. Palautus voidaan tehdä matkakuponkien muodossa ja/tai tarjoamalla muita palveluita, edellyttäen että tällaisten matkakuponkien ja/tai palveluiden ehdot ovat riittävän joustavat, erityisesti voimassaoloaikaa ja määräpaikkaa koskien, ja jos matkustaja suostuu vastaanottamaan kyseiset matkakuponnit ja/tai palvelut. Lipun hinnan palautuksesta ei saa vähentää rahoitustoimiin liittyviä kustannuksia, kuten kuluja tai puhelin- tai postimerkkikustannuksia.

6. Komissio hyväksyy viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [24 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] täytäntöönpanosäädöksen, jossa vahvistetaan yhteinen lomake tämän asetuksen mukaisille palautushakemuksille. Kyseinen yhteinen lomake on laadittava vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille esteettömässä muodossa. Kyseinen täytäntöönpanosäädös hyväksytään 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.
7. Matkustajilla on oikeus toimittaa hakemuksensa 6 kohdassa tarkoitettua yhteistä lomaketta käyttäen. Rautatieyritykset eivät saa hylätä palautushakemusta ainoastaan sillä perusteella, ettei matkustaja ole käyttänyt kyseistä lomaketta. Jos hakemus ei ole riittävän täsmällinen, rautatieyrityksen on pyydettävä matkustajaa selventämään hakemusta ja autettava matkustajaa tässä.

19 artikla

Korvaus

1. Matkustaja on kuljetusoikeutta menettämättä oikeutettu korvaukseen rautatieyritykseltä häntä kohdanneesta, lipussa tai suorassa lipussa ilmoitetun lähtöpaikan ja lopullisen saapumispaikan välillä tapahtuvasta viivästymisestä, jonka osalta hintaa ei ole palautettu 18 artiklan mukaisesti. Viivästymisistä maksettavat vähimmäiskorvaukset ovat seuraavat:
 - a) 25 prosenttia lipun hinnasta 60–119 minuutin viivästymisestä;

- b) 50 prosenttia lipun hinnasta 120 minuutin tai sitä pidemmästä viivästymisestä.
2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan myös matkustajiin, joilla on näyttölippu tai kausilippu. Jos kyseiset matkustajat näyttölipun tai kausilipun voimassaoloaikana kärsivät toistuvista viivästymisistä tai peruuttamisista, heillä on oikeus asianmukaiseen korvaukseen rautatieyrittysten soveltamien korvausjärjestelyjen mukaisesti. Näissä järjestelyissä on vahvistettava perusteet viivästymisen määrittämiselle ja korvauksen laskemiselle. Jos alle 60 minuutin viivästymisiä tapahtuu toistuvasti näyttölipun tai kausilipun voimassaoloaikana, viivästymiset voidaan laskea yhteen ja matkustajille voidaan maksaa korvausta rautatieyrittysten korvausjärjestelyjen mukaisesti.
3. Viivästymisestä suoritettava korvaus on laskettava sen koko hinnan perusteella, jonka matkustaja on todellisuudessa suorittanut viivästyneestä palvelusta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kohdan soveltamista. Jos kuljetussopimus on meno-paluumatkaa varten, korvaus viivästymisestä joko meno- tai paluumatkalla lasketaan suhteessa lipussa ilmoitettuun hintaan kyseisestä osasta matkaa. Jos hintaa ei ole ilmoitettu matkan eri osille, korvaus lasketaan suhteessa puoleen lipusta maksetusta hinnasta. Samoin viivästyneen palvelun hinta missä tahansa muussa kuljetussopimuksen muodossa, joka oikeuttaa matkustajan matkustamaan kahdessa tai useammassa toisiaan seuraavissa jaksoissa, lasketaan osuutena koko hinnasta.

4. Viivästymisajan laskemisessa ei oteta huomioon viivästymistä, jonka rautatieyritys voi osoittaa tapahtuneen unionin ulkopuolella.
5. Komissio hyväksyy viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [24 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä] täytäntöönpanosäädöksen, jossa vahvistetaan yhteinen lomake tämän asetuksen mukaisille korvaushakemuksille. Kyseinen yhteinen lomake on laadittava vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille esteettömässä muodossa. Kyseinen täytäntöönpanosäädös hyväksytään 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.
6. Jäsenvaltiot voivat vaatia rautatieyrityksiä ottamaan vastaan korvaushakemukset tiettyjen viestintävälineiden kautta sillä edellytyksellä, että kyseisellä vaatimuksella ei aiheuteta syrjiviä vaikutuksia. Matkustajilla on oikeus toimittaa hakemuksensa 5 kohdassa tarkoitettua yhteistä lomaketta käyttäen. Rautatieyritykset eivät saa hylätä korvaushakemusta ainoastaan sillä perusteella, ettei matkustaja ole käyttänyt kyseistä lomaketta. Jos hakemus ei ole riittävän täsmällinen, rautatieyrityksen on pyydettävä matkustajaa selventämään hakemusta ja autettava matkustajaa tässä.
7. Korvaus lipun hinnasta on maksettava kuukauden kuluessa korvaushakemuksen esittämisestä. Korvaus voidaan maksaa matkakuponkeina ja/tai muina palveluina, jos niiden ehdot ovat joustavat, erityisesti voimassaoloaikaa ja määräpaikkaa koskien. Korvaus on matkustajan pyynnöstä maksettava rahana.

8. Lipun hinnasta maksettavasta korvauksesta ei saa vähentää rahoitustoimiin liittyviä kustannuksia, kuten kuluja tai puhelin- tai postimerkkikustannuksia. Rautatieyritykset voivat asettaa vähimmäisrajan, jonka alittuessa korvausta ei makseta. Tämä raja saa olla enintään neljä euroa lippua kohden.
9. Matkustajilla ei ole oikeutta korvaukseen, jos heille on ilmoitettu viivästymisestä ennen lipun ostamista tai jos viivästymisen eri palvelulla tapahtuvan matkan jatkamisen tai uudelleenreitityksen takia on alle 60 minuuttia.
10. Rautatieyrityksellä ei ole velvollisuutta maksaa korvausta, jos se voi osoittaa, että viivästymisen, jatkoyhteyden menettäminen tai peruuttaminen johtui suoraan seuraavista tai liittyi erottamattomasti seuraaviin:
 - a) rautatien käytöstä riippumattomat poikkeukselliset olosuhteet, kuten äärimmäiset sääolosuhteet, suuret luonnonkatastrofit tai vakavat kansanterveyskriisit, joita rautatieyritys ei tapauksen erityisolosuhteiden edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta voinut välttää eikä voinut estää niiden seurauksia;
 - b) matkustajan virhe; tai

- c) kolmannen osapuolen käyttäytyminen, kuten ihmiset rautatiekiskoilla, kaapelivarkaudet, hätätilanteet junassa, lainvalvontatoimet, sabotaasi tai terrorismi, jota rautatieyritys ei tapauksen erityisolosuhteiden edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta voinut välttää eikä voinut estää sen seurauksia.

Rautatieyrittäjien henkilöstön lakot, samaa rataverkkoa käyttävien muiden yritysten toimet tai laiminlyönnit sekä rataverkon haltijoiden ja asemanhaltijoiden toimet tai laiminlyönnit eivät kuulu ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitetun poikkeuksen piiriin.

20 artikla

Avunanto

1. Kun palvelu lähtee tai saapuu viivästyneenä taikka peruutetaan, rautatieyrittäjien tai asemanhaltijan on pidettävä matkustat ajan tasalla tilanteesta sekä palvelun tai korvaavan palvelun arvioidusta lähtö- ja saapumisajasta heti, kun tällaiset tiedot ovat saatavissa. Jos lipunmyyjillä ja matkanjärjestäjillä on tällaiset tiedot, myös heidän on annettava ne matkustajalle.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettu viivästyminen on vähintään 60 minuuttia tai palvelu peruutetaan, viivästynyttä tai peruutettua palvelua liikennöivän rautatieyrityksen on tarjottava matkustajille ilmaiseksi:
- a) aterioita ja virvokkeita kohtuullisessa suhteessa odotusaikaan, mikäli niitä on junassa tai asemalla saatavissa tai niitä voidaan kohtuudella toimittaa sinne ottaen huomioon senkaltaiset perusteet kuin etäisyys toimittajasta, toimitukseen kuluva aika ja kustannukset;
 - b) silloin kun se on fyysisesti mahdollista, hotelli- tai muu majoitus sekä rautatieaseman ja majoituspaikan välinen kuljetus, jos majoittuminen yhdeksi tai useammaksi yöksi on välttämätöntä tai jos aiottua pitempi oleskelu osoittautuu välttämättömäksi. Tapauksissa, joissa tällainen majoittuminen osoittautuu välttämättömäksi 19 artiklan 10 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden vuoksi, rautatieyritys voi rajoittaa majoittumisen keston enintään kolmeen yöhön. Vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden esteettömyysvaatimukset sekä avustavien koirien tarpeet on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon;
 - c) jos juna on pysähtynyt raiteille, kuljetus junasta rautatieasemalle, vaihtoehtoiseen lähtöpaikkaan tai palvelun lopulliseen määräpaikkaan, silloin kun se on fyysisesti mahdollista.

3. Jos rautatieliikennepalvelu keskeytyy eikä sitä voida enää jatkaa ollenkaan tai kohtuullisessa ajassa, rautatieyritysten on tarjottava matkustajille mahdollisimman nopeasti vaihtoehtoisia liikennepalveluja ja toteutettava tarvittavat järjestelyt.
4. Rautatieyritysten on ilmoitettava asianomaisille matkustajille, miten he voivat hakea todistuksen siitä, että rautatieliikennepalvelu on viivästynyt, johtanut jatkoyhteyden menettämiseen tai että se on peruutettu. Tämä todistus pätee myös 19 artiklan säännösten yhteydessä.
5. Rautatieyrityksen on 1–4 kohtaa sovellettaessa kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden, sekä mahdollisten saattajien ja avustavien koirien tarpeisiin.
6. Jos direktiivin 2012/34/EU 13 a artiklan 3 kohdan mukaiset valmiussuunnitelmat on laadittu, rautatieyritysten on koordinoitava toimia asemanhaltijan ja rataverkon haltijan kanssa, jotta nämä voivat valmistautua sellaisten merkittävien häiriöiden ja pitkien viivästymisten mahdollisuuteen, joiden vuoksi merkittävä määrä matkustajia joutuu odottamaan asemalla. Tällaisten valmiussuunnitelmien on sisällettävä hälytys- ja tietojärjestelmien esteettömyyttä koskevia vaatimuksia.

V luku

Vammaiset henkilöt ja liikuntarajoitteiset henkilöt

21 artikla

Oikeus kuljetukseen

1. Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on vammaisia henkilöitä ja liikuntarajoitteisia henkilöitä edustavien järjestöjen ja tarvittaessa näiden henkilöiden edustajien aktiivisella myötävaikutuksella laadittava tai niillä on oltava säännöt vammaisten henkilöiden, myös heidän kansallisten käytäntöjen mukaisesti hyväksytyjen henkilökohtaisten avustajiensa, ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeudesta kuljetukseen ilman syrjintää. Kyseisissä säännöissä on otettava huomioon asetuksen (EU) N:o 1300/2014 liitteessä olevassa 4.4.3 kohdassa tarkoitettut sopimukset, jotka koskevat erityisesti tahoa, joka on vastuussa avun tarjoamisesta vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille.
2. Vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille on tarjottava varaukset ja liput ilman lisäkustannuksia. Rautatieyritys, lipunmyyjä tai matkanjärjestäjä ei saa kieltäytyä hyväksymästä vammaisen henkilön tai liikuntarajoitteisen henkilön pyytämää varausta eikä kirjoittamasta lippua tällaiselle henkilölle eikä myöskään vaatia, että tällaisen henkilön seurassa matkustaa toinen henkilö, ellei tämä ole ehdottoman välttämätöntä 1 kohdassa tarkoitettujen oikeutta kuljetukseen koskevien sääntöjen noudattamiseksi.

22 artikla

Vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille tiedottaminen

1. Asemanhaltijan, rautatieyrityksen, lipunmyyjän tai matkanjärjestäjän on pyynnöstä annettava vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille tiedot, myös asetusten (EU) N:o 454/2011 ja N:o 1300/2014 sekä direktiivin (EU) 2019/882 säännösten mukaisessa esteettömässä muodossa, esteettömästä pääsystä asemalle ja siihen liittyviin tiloihin ja rautatieliikennepalveluihin sekä liikkuvaan kalustoon pääsyn edellytyksistä 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen, oikeutta kuljetukseen koskevien sääntöjen mukaisesti sekä tiedotettava vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille junassa tarjottavista järjestelyistä.
2. Kun rautatieyritys, lipunmyyjä tai matkanjärjestäjä soveltaa 21 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta, sen on pyynnöstä ilmoitettava asianomaiselle vammaiselle henkilölle tai liikuntarajoitteiselle henkilölle perustelunsa kirjallisesti viiden arkipäivän kuluessa varauksen hyväksymisen tai lipun kirjoittamisen epäämisestä tai saattajan vaatimisesta. Rautatieyrityksen, lipunmyyjän tai matkanjärjestäjän on toteutettava kohtuulliset toimet ehdottaakseen kyseiselle henkilölle hyväksyttävää vaihtoehtoista kuljetusta ottaen huomioon hänen esteettömyystarpeensa.

3. Asemilla, joilla ei ole henkilöstöä, rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on huolehdittava siitä, että helposti saatavilla olevat tiedot, jotka koskevat lähimpiä asemia, joilla on henkilöstöä, ja vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden välittömästi saatavissa olevaa apua, asetetaan nähtäville, myös asetusten (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 sekä direktiivin (EU) 2019/882 säännösten mukaisessa esteettömässä muodossa, noudattaen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja, oikeutta kuljetukseen koskevia sääntöjä.

23 artikla

Avunanto rautatieasemilla ja junassa

1. Vammaisille henkilöille tai liikuntarajoitteisille henkilöille on annettava apua seuraavasti:
- a) kansallisten käytäntöjen mukaisesti hyväksytty henkilökohtainen avustaja saa matkustaa erityishinnalla ja tarvittaessa korvauksetta ja istua, kun se on käytännössä mahdollista, vammaisen henkilön vieressä;
 - b) jos rautatieyritys vaatii, että matkustajalla on oltava saattaja junassa 21 artiklan 2 kohdan mukaisesti, saattajalla on oikeus matkustaa korvauksetta ja istua, kun se on käytännössä mahdollista, vammaisen henkilön tai liikuntarajoitteisen henkilön vieressä;
 - c) avustavan koiran on saatava kulkea heidän mukanaan asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti;

- d) junissa, joissa ei ole henkilöstöä, asemanhaltijoiden tai rautatieyritysten on 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja, oikeutta kuljetukseen koskevia sääntöjä noudattaen annettava apua korvauksetta junaan noustaessa ja siitä poistuttaessa silloin, kun asemalla on koulutettua henkilöstöä työvuorossa;
- e) henkilön lähtiessä rautatieasemalta, jolla on henkilöstöä, matkustaessa tällaisen rautatieaseman kautta tai saapuessa tällaiselle rautatieasemalle asemanhaltijan tai rautatieyrityksen on annettava apua korvauksetta, jotta kyseinen henkilö voi nousta junaan, siirtyä liityntäpalveluun, johon hänellä on lippu, tai poistua junasta, edellyttäen, että paikalla on koulutettua henkilöstöä työvuorossa. Kun avuntarpeesta on ilmoitettu ennakolta 24 artiklan a alakohdan mukaisesti, asemanhaltijan tai rautatieyrityksen on varmistettava, että apua annetaan pyydetysti;
- f) asemilla, joilla ei ole henkilöstöä, rautatieyritysten on annettava apua korvauksetta junassa ja junaan noustaessa ja siitä poistuttaessa, jos junassa on koulutettua henkilöstöä;
- g) jos junassa tai asemalla ei ole saattamista varten koulutettua henkilöstöä, asemanhaltijoiden tai rautatieyritysten on kaikin kohtuullisin keinoin pyrittävä mahdollistamaan se, että vammaiset henkilöt tai liikuntarajoitteiset henkilöt voivat matkustaa rautateitse;

- h) rautatieyritysten on kaikin kohtuullisesti toteutettavin toimin pyrittävä tarjoamaan vammaisille henkilöille tai liikuntarajoitteisille henkilöille mahdollisuus samoihin junassa tarjottaviin palveluihin kuin muille matkustajille, jos nämä henkilöt eivät voi käyttää kyseisiä palveluja itsenäisesti ja turvallisesti.

- 2. Edellä 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa säännöissä vahvistetaan tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttöä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

24 artikla

Avunannon edellytykset

Rautatieyritysten, asemanhaltijoiden, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on toimittava yhteistyössä 21 ja 23 artiklassa täsmennetyn avun antamiseksi korvauksetta vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille yhden ilmoituksen menettelyllä seuraavien alakohtien mukaisesti:

- a) apua annetaan sillä ehdolla, että rautatieyritykselle, asemanhaltijalle, lipunmyyjälle tai matkanjärjestäjälle, jolta lippu on ostettu, tai tarvittaessa f alakohdassa tarkoitettuun keskitettyyn yhteyspisteeseen on ilmoitettu matkustajan avuntarpeesta vähintään 24 tuntia ennen kuin apua tarvitaan. Yksi ilmoitus matkaa kohden on riittävä. Tällaiset ilmoitukset on toimitettava kaikille matkaan osallisina oleville rautatieyrityksille ja asemanhaltijoille.

Tällaiset ilmoitukset on otettava vastaan ilman lisäkustannuksia riippumatta käytetystä viestintävälineestä.

Silloin kun lipulla tai kausilipulla voidaan matkustaa useita matkoja, yksi ilmoitus riittää, edellyttäen, että seuraavien matkojen aikataulusta annetaan riittävät tiedot, ja joka tapauksessa vähintään 24 tuntia ennen kuin apua tarvitaan ensimmäisen kerran.

Matkustajan tai hänen edustajansa on kaikin kohtuullisesti toteutettavin toimin pyrittävä ilmoittamaan tällaisten seuraavien matkojen peruuntumisesta vähintään 12 tuntia etukäteen.

Jäsenvaltiot voivat enintään 30 päivään kesäkuuta 2026 asti sallia, että ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa alakohdassa tarkoitettua, ilmoituksille vahvistettua 24 tunnin määräaikaa pidennetään 36 tuntiin. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on ilmoitettava kyseisestä sallimisesta komissiolle ja toimitettava tiedot toteutetuista tai suunnitteilla olevista toimenpiteistä määräajan lyhentämiseksi;

- b) rautatieyritysten, asemanhaltijoiden, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet ilmoitusten vastaanottamiseksi. Jos lipunmyyjät eivät pysty käsittelemään tällaisia ilmoituksia, niiden on osoitettava vaihtoehtoisia kauppapaikkoja tai vaihtoehtoisia keinoja ilmoituksen tekemiseksi;
- c) jos ilmoitusta ei ole tehty a alakohdan mukaisesti, rautatieyrityksen ja asemanhaltijan on pyrittävä kaikin tavoin huolehtimaan avun antamisesta siten, että vammaisen henkilö tai liikuntarajoitteinen henkilö voi matkustaa;

- d) asemanhaltijan tai muun valtuutetun henkilön on ilmoitettava pisteet, joissa vammaiset henkilöt ja liikuntarajoitteiset henkilöt voivat ilmoittaa saapumisestaan rautatieasemalle ja pyytää apua, sanotun rajoittamatta tämän artiklan f alakohdan soveltamista. Tällaisten pisteiden ilmoittamista ja niitä koskevien tietojen antamista koskevat velvollisuudet vahvistetaan 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa, oikeutta kuljetukseen koskevissa säännöissä;
- e) apua annetaan sillä edellytyksellä, että vammainen henkilö tai liikuntarajoitteinen henkilö saapuu ilmoitettuun pisteeseen tällaista apua antavan rautatieyrityksen tai asemanhaltijan ilmoittamana aikana. Ilmoitettu aika ei saa olla aikaisempi kuin 60 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa tai määräaikaa, jona kaikkien matkustajien edellytetään ilmoittautuvan. Jos vammaisen henkilön tai liikuntarajoitteisen henkilön saapumiselle ei ole ilmoitettu aikaa, tämän on saavuttava ilmoitettuun pisteeseen viimeistään 30 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa tai ennen määräaikaa, jona kaikkien matkustajien edellytetään ilmoittautuvan;
- f) jäsenvaltiot voivat vaatia alueellaan olevia asemanhaltijoita ja rautatieyrityksiä tekemään yhteistyötä perustaakseen vammaisia henkilöitä ja liikuntarajoitteisia henkilöitä varten keskitettyjä yhteyspisteitä ja hoitaakseen niitä. Keskitettyjen yhteyspisteiden toimintaehdot vahvistetaan 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa, oikeutta kuljetukseen koskevissa säännöissä. Kyseisillä keskitetyillä yhteyspisteillä on velvollisuus
 - i) ottaa vastaan avunantoa asemilla koskevat pyynnöt;

- ii) tiedottaa yksittäisistä avunantopyynnöistä asemanhaltijoille ja rautatieyrityksille; ja
- iii) antaa tietoa esteettömyydestä.

25 artikla

Liikkumisvälineiden, apuvälineiden ja avustavien koirien korvaaminen

1. Jos rautatieyritykset ja asemanhaltijat aiheuttavat vammaisten henkilöiden tai liikuntarajoitteisten henkilöiden käyttämien liikkumisvälineiden, myös pyörätuolien, ja apuvälineiden katoamisen tai vahingoittumisen tai heidän käyttämiensä avustavien koirien katoamisen tai loukkaantumisen, ne ovat vastuussa kyseisestä katoamisesta, vahingoittumisesta tai loukkaantumisesta, ja niiden on suoritettava korvaus ilman aiheetonta viivytystä. Kyseisen korvauksen on sisällettävä
 - a) kadonneen tai vahingoittuneen liikkumisvälineen tai apuvälineen korvaamisesta tai korjaamisesta aiheutuneet kustannukset;
 - b) kadonneen tai loukkaantuneen avustavan koiran osalta korvaamisesta tai vamman hoitamisesta aiheutuneet kustannukset; ja
 - c) liikkumisvälineen, apuvälineen tai avustavan koiran väliaikaisesta korvaamisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos rautatieyritys tai asemanhaltija ei tarjoa tällaista korvaamista 2 kohdan mukaisesti.

2. Kun sovelletaan 1 kohtaa, rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on toteutettava nopeasti kaikki kohtuulliset toimet korvataksaan välittömästi tarvittavat liikkumisvälineet tai apuvälineet väliaikaisesti. Vammaiset henkilöt tai liikuntarajoitteiset henkilöt saavat pitää kyseisen väliaikaisen korvaavan välineen tai laitteen siihen saakka, kun 1 kohdassa tarkoitettu korvaus on maksettu.

26 artikla

Henkilöstön koulutus

1. Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on varmistettava, että koko henkilöstö, mukaan lukien äskettäin palvelukseen otettu henkilöstö, joka avustaa suoraan vammaisia henkilöitä ja liikuntarajoitteisia henkilöitä osana säännöllisiä tehtäviään, osallistuu vammaisuuteen liittyvään koulutukseen, jotta se on tietoinen, miten vastata vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden tarpeisiin.

Niiden on myös tarjottava koulutusta ja säännöllisiä täydennyskoulutustilaisuuksia tietoisuuden lisäämiseksi vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden tarpeista sellaisen asemalla tai junissa työskentelevän koko henkilöstön parissa, joka on suoraan tekemisissä matkustajien kanssa.

2. Rautatieyritykset ja asemanhaltijat voivat hyväksyä, että 1 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen osallistuu vammaisia työntekijöitä, ja harkita sitä, että siihen osallistuu vammaisia matkustajia ja liikuntarajoitteisia matkustajia ja/tai heitä edustavia järjestöjä.

VI luku

Turvallisuus, valitukset ja palvelujen laatu

27 artikla

Matkustajien henkilökohtainen turvallisuus

Rautatieyritysten, rataverkon haltijoiden ja asemanhaltijoiden on kunkin omalla vastuualueellaan toteutettava yhteisymmärryksessä viranomaisten kanssa asianmukaiset toimenpiteet ja mukautettava ne viranomaisten määrittelemän turvallisuustason mukaisiksi matkustajien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamiseksi rautatieasemilla ja junissa ja riskien hallitsemiseksi. Niiden on toimittava yhteistyössä ja vaihdettava tietoja sellaisten toimien ehkäisemistä koskevista parhaista toimintatavoista, jotka todennäköisesti heikentävät turvallisuustasoa.

28 artikla
Valitukset

1. Jokaisen rautatieyrityksen ja sellaisen aseman, jonka kautta kulkee vuosittain keskimäärin enemmän kuin 10 000 matkustajaa päivässä, asemanhaltijan on perustettava valitusten käsittelymenettely tämän asetuksen kattamia oikeuksia ja velvollisuuksia varten omilla vastuualueillaan. Niiden on huolehdittava siitä, että niiden yhteystiedot ja työkieli tai työkielet tunnetaan yleisesti matkustajien keskuudessa. Tätä menettelyä ei sovelleta III lukua sovellettaessa.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn kautta matkustajat voivat tehdä valituksen mille tahansa rautatieyritykselle tai asemanhaltijalle niiden vastuualueeseen kuuluvista seikoista. Tällainen valitus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa tapahtumasta, jota se koskee. Valituksen vastaanottajan on kuukauden kuluessa joko annettava perusteltu vastaus tai perustelluissa tapauksissa ilmoitettava matkustajalle, että tämä saa vastauksen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua valituksen vastaanottamispäivästä. Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on säilytettävä valituksen arvioimiseksi tarvittavat tiedot koko valitusten käsittelymenettelyn ajan, mukaan lukien 33 ja 34 artiklassa tarkoitettujen valitusten käsittelymenettelyjen ajan, ja asetettava kyseiset tiedot pyynnöstä kansallisten täytäntöönpanoelinten saataville.

3. Valitusten käsittelymenettelyyn liittyvien yksityiskohtaisten tietojen on oltava yleisön saatavilla, myös vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille. Näiden tietojen on oltava saatavilla pyynnöstä vähintään sen jäsenvaltion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä, jossa rautatieyrittäjä harjoittaa toimintaansa.
4. Rautatieyrittäjän on julkistettava vastaanotettujen ja käsiteltyjen valitusten lukumäärä ja luokat, vastausaika ja mahdollisesti toteutetut parannustoimet 29 artiklan 2 kohdassa tarkoitetussa kertomuksessa.

29 artikla

Palvelujen laatuvaatimukset

1. Rautatieyrittäjien on vahvistettava palvelujen laatuvaatimukset ja otettava käyttöön laadunhallintajärjestelmä pitääkseen yllä palvelujen laatua. Palvelujen laatuvaatimuksissa on otettava huomioon ainakin liitteessä III luetellut seikat.
2. Rautatieyrittäjien on valvottava omien palvelujensa tasoa palvelujen laatuvaatimusten mukaisesti. Rautatieyrittäjien on viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2023 ja joka toinen vuosi sen jälkeen julkaistava kertomus palvelujensa laadun tasosta verkkosivustollaan. Tällaiset kertomukset on myös asetettava saataville Euroopan unionin rautatieviraston verkkosivustolla.

3. Asemanhaltijoiden on vahvistettava palvelujen laatuvaatimukset liitteessä III lueteltujen asiaankuuluvien seikkojen perusteella. Niiden on valvottava palvelujensa tasoa kyseisten vaatimusten pohjalta ja pyydettyä annettava kansallisille viranomaisille pääsy palvelujensa tasoa koskeviin tietoihin.

VII luku

Tiedottaminen ja täytäntöönpano

30 artikla

Matkustajien oikeuksista tiedottaminen

1. Myydessään rautatiematkaan oikeuttavia lippuja rautatieyritysten, asemanhaltijoiden, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on tiedotettava matkustajille heidän tämän asetuksen mukaisista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Tämän tiedottamisvelvollisuuden täyttämiseksi ne voivat käyttää komission kaikilla unionin virallisilla kielillä laatimaa ja niiden saataville asettamaa yhteenvetoa tämän asetuksen säännöksistä. Niiden on toimitettava kyseiset tiedot joko paperisessa tai sähköisessä muodossa tai missä tahansa muussa muodossa, myös direktiivin (EU) 2019/882 ja asetuksen (EU) N:o 1300/2014 säännösten mukaisessa esteettömässä muodossa. Niiden on täsmennettävä, mistä tällaiset tiedot ovat saatavissa peruuttamisen, jatkoyhteyden menettämisen tai pitkän viivästymisen yhteydessä.

2. Rautatieyritysten ja asemanhaltijoiden on ilmoitettava matkustajille asemalla ja junassa ja verkkosivustollaan asianmukaisella tavalla, myös direktiivin (EU) 2019/882 ja asetuksen (EU) N:o 1300/2014 säännösten mukaisessa esteettömässä muodossa, heidän tämän asetuksen mukaisista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä jäsenvaltioiden 31 artiklan nojalla nimeämän yhden tai useamman elimen yhteystiedot.

31 artikla

Kansallisten täytäntöönpanoelinten nimeäminen

1. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi elin, joka vastaa tämän asetuksen täytäntöönpanosta. Kunkin elimen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkustajien oikeuksia kunnioitetaan.
2. Kunkin elimen on oltava organisaatioltaan, rahoituspäätöksiltään, oikeudelliselta rakenteeltaan ja päätöksenteoltaan riippumaton rataverkon haltijoista, maksujenperintäelimistä, käyttöoikeuksia myöntävistä elimistä sekä rautatieyrityksistä.
3. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tämän artiklan mukaisesti nimetystä yhdestä tai useammasta elimestä sekä sen tai niiden vastuualueista. Komissio ja nimetyt elimet julkaisevat nämä tiedot verkkosivustoillaan.

4. Tässä luvussa säädettyt asemanhaltijoiden ja rataverkon haltijoiden täytäntöönpanovelvoitteet eivät koske Kyprosta ja Maltaa niin kauan kuin niiden alueilla ei ole rautatiejärjestelmää, eivätkä rautatieyritysten täytäntöönpanovelvoitteet koske niitä niin kauan kuin Kyproksen tai Maltan nimeämä toimilupaviranomainen ei ole myöntänyt millekään rautatieyritykselle toimilupaa 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

32 artikla

Täytäntöönpanotehtävät

1. Kansallisten täytäntöönpanoelinten on seurattava tarkkaan tämän asetuksen noudattamista, mukaan lukien asetukset (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 siltä osin kuin kyseisiin asetuksiin viitataan tässä asetuksessa, ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkustajien oikeuksia kunnioitetaan.
2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi rautatieyritysten, asemanhaltijoiden, rataverkon haltijoiden, lipunmyyjien ja matkanjärjestäjien on toimitettava kansallisille täytäntöönpanoelimille asiaan liittyvät asiakirjat ja tiedot näiden pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Monimutkaisissa tapauksissa kansallinen täytäntöönpanoelin voi pidentää tätä määräaikaa enintään kolmeen kuukauteen pyynnön vastaanottamisesta. Tehtäviään suorittaessaan kansallisten täytäntöönpanoelinten on otettava huomioon tiedot, jotka 33 artiklan mukaisesti valitusten käsittelyyn nimetty elin on toimittanut niille, jos se on eri elin. Ne voivat myös päättää täytäntöönpanotoimista, joita toteutetaan tällaisen elimen toimittamien yksittäisten valitusten perusteella.

3. Kansallisten täytäntöönpanoelinten on joka toinen vuosi julkaistava tilastotietoja sisältäviä kertomuksia toiminnastaan, myös sovelletuista seuraamuksista, viimeistään seuraavan kalenterivuoden kesäkuun 30 päivänä. Kyseiset kertomukset on asetettava saataville Euroopan unionin rautatieviraston verkkosivustolla.
4. Rautatieyritysten on annettava yhteystietonsa niiden jäsenvaltioiden, joissa ne liikennöivät, kansallisille täytäntöönpanoelimille.

33 artikla

Valitusten käsittely kansallisissa täytäntöönpanoelimissä ja muissa elimissä

1. Kun matkustaja on ensin tehnyt tuloksetta valituksen rautatieyritykselle tai asemanhaltijalle 28 artiklan mukaisesti, hän voi tehdä valituksen kansalliselle täytäntöönpanoelimelle tai muulle tämän artiklan 2 kohdan nojalla nimetylle elimelle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon alkuperäisen valituksen hylkäämisestä, sanotun kuitenkin rajoittamatta kuluttajien oikeuksia turvautua vaihtoehtoihin oikeussuojakeinoin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/11/EU¹ nojalla. Jos alkuperäiseen valitukseen ei ole saatu vastausta kolmen kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä, matkustajalla on oikeus tehdä valitus kansalliselle täytäntöönpanoelimelle tai muulle 2 kohdan nojalla nimetylle elimelle. Tarvittaessa kyseisen elimen on tiedotettava valituksen tekijälle hänen oikeudestaan tehdä valitus vaihtoehtoisille riidanratkaisuelimille henkilökohtaisiin oikeussuojakeinoin turvautumiseksi.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/11/EU, annettu 21 päivänä toukokuuta 2013, kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta (EUVL L 165, 18.6.2013, s. 63).

2. Matkustajat voivat tehdä valituksen tämän asetuksen väitetystä rikkomisesta joko kansalliselle täytäntöönpanoelimelle tai muulle jäsenvaltion tätä tarkoitusta varten nimeämälle elimelle.
3. Kansallisen täytäntöönpanoelimen tai muun 2 kohdan nojalla nimetyn elimen on ilmoitettava valituksen vastaanottamisesta kahden viikon kuluessa sen vastaanottamisesta. Valitusten käsittelymenettely saa kestää enintään kolme kuukautta päivästä, jona valitus on kirjattu. Monimutkaisissa tapauksissa kyseinen elin voi pidentää kyseisen määräajan kuuteen kuukauteen. Tällaisessa tapauksessa sen on ilmoitettava matkustajalle käsittelyajan pidentämisen syyt ja arvioitu aika, joka tarvitaan menettelyn loppuun saattamiseen. Ainoastaan sellaiset tapaukset, joihin sisältyy oikeuskäsittelyjä, saavat kestää yli kuusi kuukautta. Jos kyseinen elin on myös direktiivissä 2013/11/EU tarkoitettu vaihtoehtoinen riidanratkaisuelin, sovelletaan kyseisessä direktiivissä säädettyjä määräaikoja.

Valitusten käsittelymenettelyn on oltava vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden saatavilla esteettömästi.

4. Matkustajien valitukset tapahtumasta, jossa on mukana rautatieyritys, käsittelee sen jäsenvaltion joka on myöntänyt toimiluvan kyseiselle yritykselle, kansallinen täytäntöönpanoelin tai muu 2 kohdan nojalla nimetty elin.

5. Jos valitus koskee asemanhaltijoiden tai rataverkon haltijoiden väitettyjä rikkomuksia, valituksen käsittelee sen jäsenvaltion, jonka alueella tapahtuma on sattunut, kansallinen täytäntöönpanoelin tai muu 2 kohdan nojalla nimetty elin.
6. Kansalliset täytäntöönpanoelimet voivat 34 artiklan mukaista yhteistyötä tehdessään poiketa tämän artiklan 4 tai 5 kohdan säännöksistä, tai molemmista, jos se on perustelluista syistä, erityisesti kielen tai asuinpaikan vuoksi, matkustajan edun mukaista.

34 artikla

Kansallisten täytäntöönpanoelinten välinen tiedonvaihto ja rajatylittävä yhteistyö

1. Jos nimetään eri elimet 31 ja 33 artiklan nojalla, on otettava käyttöön raportointimenettelyt sen varmistamiseksi, että nämä elimet vaihtavat tietoja asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti, jotta kansallista täytäntöönpanoelintä autetaan suorittamaan valvonta- ja täytäntöönpanotehtäviään ja jotta 33 artiklan nojalla nimetty valituksia käsittelevä elin voi kerätä tiedot, jotka ovat tarpeen yksittäisten valitusten tutkimiseksi.

2. Kansallisten täytäntöönpanoelinten on vaihdettava tietoja työskentelystään ja päätöksentekoperiaatteistaan ja -käytännöistään koordinoititarkoituksissa. Komissio tukee niitä kyseisessä tehtävässä.
3. Monimutkaisissa tapauksissa, kuten sellaisissa, joihin liittyy useita valituksia tai liikenteenharjoittajia, rajat ylittävää matkustamista tai onnettomuuksia muun jäsenvaltion kuin sen alueella, joka myönsi yrityksen toimiluvan, ja erityisesti, jos on epäselvää, mikä kansallinen täytäntöönpanoelin on toimivaltainen tai jos valituksen ratkaiseminen näin helpottuisi tai nopeutuisi, kansallisten täytäntöönpanoelinten on tehtävä yhteistyötä nimetäkseen johtavan elimen, joka toimii matkustajien kannalta keskitettynä yhteyspisteenä. Kaikkien osallisina olevien kansallisten täytäntöönpanoelinten on tehtävä yhteistyötä valituksen ratkaisemisen helpottamiseksi, myös jakamalla tietoa, avustamalla asiakirjojen kääntämisessä ja antamalla tietoa tapahtumien olosuhteista. Matkustajille on tiedotettava, mikä elin toimii johtavana elimenä.

VIII luku

Loppusäännökset

35 artikla

Seuraamukset

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle näistä säännöksistä ja toimenpiteistä ja viipymättä kaikista niihin myöhemmin tehdyistä muutoksista.
2. Edellä 34 artiklassa tarkoitetun yhteistyön puitteissa kansallisen täytäntöönpanoelimen, joka on toimivaltainen 33 artiklan 4 tai 5 kohdan soveltamiseksi, on valitusta käsittelevän kansallisen täytäntöönpanoelimen pyynnöstä tutkittava kyseisen elimen havaitsema tämän asetuksen säännösten rikkominen ja määrättävä tarpeen mukaan seuraamuksia.

36 artikla
Delegoidut säädökset

Siirretään komissiolle valta antaa delegoituja säädöksiä tämän asetuksen muuttamiseksi 37 artiklan mukaisesti, jotta voidaan

- a) mukauttaa 15 artiklan 2 kohdassa säädettyä rahamäärää, jotta otettaisiin huomioon muutokset komission (Eurostat) julkaisemaan EU:n laajuiseen yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin, josta on poistettu energian ja jalostamattomien elintarvikkeiden vaikutus;
- b) muuttaa liitettä I, jotta otettaisiin huomioon muutokset kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan yleissopimuksen (COTIF-yleissopimus) liitteessä A vahvistettuihin, matkustajien ja matkatavaran kansainvälisestä rautatiekuljetuksesta tehtyä sopimusta koskeviin yhtenäisiin oikeussäännöksiin (CIV).

37 artikla
Siirretyn säädösvallan käyttäminen

1. Komissiolle siirrettyä valtaa antaa delegoituja säädöksiä koskevat tässä artikkelissa säädetyt edellytykset.

2. Siirretään komissiolle ... päivästä ... kuuta ... [tämän asetuksen voimaantulopäivä] viiden vuoden ajaksi 36 artiklassa tarkoitettu valta antaa delegoituja säädöksiä. Komissio laatii siirrettyä säädösvaltaa koskevan kertomuksen viimeistään yhdeksän kuukautta ennen tämän viiden vuoden kauden päättymistä. Säädösvallan siirtoa jatketaan ilman eri toimenpiteitä samanpituisiksi kausiksi, jollei Euroopan parlamentti tai neuvosto vastusta tällaista jatkamista viimeistään kolme kuukautta ennen kunkin kauden päättymistä.
3. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi milloin tahansa peruuttaa 36 artiklassa tarkoitetun säädösvallan siirron. Peruuttamispäätöksellä lopetetaan tuossa päätöksessä mainittu säädösvallan siirto. Peruuttaminen tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona sitä koskeva päätös julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, tai jonakin myöhempanä, kyseisessä päätöksessä mainittuna päivänä. Peruuttamispäätös ei vaikuta jo voimassa olevien delegoitujen säädösten pätevyYTEEN.
4. Ennen kuin komissio hyväksyy delegoidun säädöksen, se kuulee kunkin jäsenvaltion nimeämiä asiantuntijoita paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.
5. Heti kun komissio on antanut delegoidun säädöksen, komissio antaa sen tiedoksi yhtäaikaaisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

6. Edellä olevan 36 artiklan nojalla annettu delegoitu säädös tulee voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen säädös on annettu tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ilmaissut vastustavansa sitä tai jos sekä Euroopan parlamentti että neuvosto ovat ennen mainitun määräajan päättymistä ilmoittaneet komissiolle, että ne eivät vastusta säädöstä. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaikaa jatketaan kahdella kuukaudella.

38 artikla

Komiteamenettely

1. Komissiota avustaa komitea. Tämä komitea on asetuksessa (EU) N:o 182/2011 tarkoitettu komitea.
2. Kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklaa.

39 artikla

Kertomus

Komissio antaa viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [viiden vuoden kuluttua tämän asetuksen hyväksymisestä] Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän asetuksen täytäntöönpanosta ja tuloksista.

Kertomus perustuu tämän asetuksen mukaisesti toimitettuihin tietoihin. Kertomukseen liitetään tarvittaessa asianmukaisia ehdotuksia.

40 artikla

Kumoaminen

Kumotaan asetus (EY) N:o 1371/2007 ... päivästä ...kuuta ... [24 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä].

Viittauksia kumottuun asetukseen pidetään viittauksina tähän asetukseen liitteessä IV olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.

41 artikla
Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Sitä sovelletaan ... päivästä ...kuuta ... [24 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä].

Sen 6 artiklan 4 kohtaa sovelletaan kuitenkin ... päivästä ...kuuta ... [48 kuukautta tämän asetuksen voimaantulopäivästä].

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty ...

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja

LIITE I

Ote kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan
9 päivänä toukokuuta 1980 tehdyn yleissopimuksen (COTIF),
sellaisena kuin se on muutettuna kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan
yleissopimuksen 3 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyllä muutospöytäkirjalla,

LIITTEENÄ A OLEVISTA YHTENÄISISTÄ OIKEUSSÄÄNNÖKSISTÄ SOPIMUKSESTA MATKUSTAJIEN JA MATKATAVARAN KANSAINVÄLISESTÄ RAUTATIEKULJETUKSESTA (CIV)

I OSA YLEISET MÄÄRÄYKSET

3 artikla

Määritelmät

Näissä yhtenäisissä oikeussäännöksissä tarkoitetaan

- a) 'kuljettajalla' sopimuskuljettajaa, jonka kanssa matkustaja on tehnyt kuljetussopimuksen näiden yhtenäisten oikeussäännösten mukaisesti, tai perättäistä kuljettajaa, joka on kyseisen sopimuksen perusteella vastuuvollinen;

- b) 'suorittavalla kuljettajalla' kuljettajaa, joka ei ole tehnyt matkustajan kanssa kuljetussopimusta mutta jolle a alakohdassa tarkoitettu kuljettaja on antanut tehtäväksi suorittaa rautatiekuljetuksen osittain tai kokonaan;
- c) 'yleisillä kuljetusehdoilla' lain mukaisesti kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevien yleisten ehtojen tai hintojen muodossa asetettuja ja kuljettajan noudattamia ehtoja, joista on tullut kuljetussopimuksen tekemisen myötä sen olennainen osa;
- d) 'ajoneuvolla' matkustajien kuljetuksen yhteydessä kuljetettavaa moottoriajoneuvoa tai perävaunua.

II OSA

KULJETUSSOPIMUKSEN SOLMIMINEN JA TOIMEENPANO

6 artikla *Kuljetussopimus*

1. Kuljetussopimuksella kuljettaja sitoutuu kuljettamaan matkustajan sekä tarvittaessa matkatavaran ja ajoneuvot määräpaikkaan sekä luovuttamaan matkatavaran ja ajoneuvot määräpaikassa.

2. Kuljetussopimuksen todisteena on yksi tai useampi matkustajalle kirjoitettu lippu. Lipun puuttuminen, puutteellisuus tai katoaminen ei vaikuta kuljetussopimuksen olemassaoloon eikä voimassaoloon, vaan kuljetussopimus pysyy näiden yhtenäisten oikeussäännösten alaisena, jollei 9 artiklasta muuta johdu.
3. Lippu on, kunnes toisin osoitetaan, todiste kuljetussopimuksen solmimisesta ja sen sisällöstä.

7 artikla

Lippu

1. Lippujen muoto ja sisältö sekä se, millä kielellä ja millaisin kirjaimin ne on painettava ja täytettävä, määrätään yleisissä kuljetusehdoissa.
2. Lipussa on oltava ainakin seuraavat merkinnät:
 - a) kuljettaja tai kuljettajat;
 - b) ilmoitus siitä, että kuljetus on myös päinvastaisesta määräyksestä huolimatta näiden yhtenäisten oikeussäännösten alainen; tämä voidaan ilmoittaa lyhenteellä CIV;
 - c) kaikki muut merkinnät, jotka tarvitaan todistamaan kuljetussopimuksen solmiminen sekä sen sisältö ja joiden nojalla matkustaja voi saattaa voimaan tästä sopimuksesta johtuvat oikeutensa.

3. Matkustajan on lipun vastaanottaessaan varmistauduttava siitä, että se on hänen pyyntönsä mukainen.
4. Lippu voidaan luovuttaa toiselle ainoastaan, ellei siinä ole mainittu matkustajan nimeä eikä matkaa ole aloitettu.
5. Lippu voi olla myös luettaviksi kirjoitusmerkeiksi muunnettavien elektronisten tietotallenteiden muodossa. Tietojen tallennukseen ja käsittelyyn käytettävän menettelyn on taattava tällaisen lipun samanarvoisuus muussa muodossa olevan lipun kanssa, erityisesti sen todistusvoiman suhteen.

8 artikla

Kuljetusmaksun maksaminen ja palauttaminen

1. Ellei matkustajan ja kuljettajan kesken ole toisin sovittu, on kuljetusmaksu maksettava etukäteen.
2. Ehdot, joilla kuljetusmaksu palautetaan, määrätään yleisissä kuljetusehdoissa.

9 artikla

Matkustusoikeus. Junasta poistaminen

1. Matkustajalla on matkan alusta lähtien oltava voimassa oleva lippu, jonka hänen on esitettävä lippuja tarkastettaessa. Yleisissä kuljetusehdoissa voidaan määrätä,
 - a) että matkustajan, joka ei esitä voimassa olevaa lippua, on maksettava kuljetusmaksu ja sen lisäksi lisämaksu;
 - b) että matkustaja, joka kieltäytyy maksamasta kuljetusmaksua tai lisämaksua sitä pyydettyäessä, voidaan poistaa junasta;
 - c) palautetaanko lisämaksu ja millä ehdoin.
2. Yleisissä kuljetusehdoissa voidaan määrätä, ettei matkustajia, jotka
 - a) vaarantavat liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden tai muiden matkustajien turvallisuuden,
 - b) häiritsevät kohtuuttomasti muita matkustajia,

oteta kuljetettavaksi tai että heidät voidaan poistaa junasta kesken matkaa ja ettei tällaisilla henkilöillä ole oikeutta vaatia kuljetusmaksun ja matkatavararahdin palauttamista.

10 artikla

Hallinnollisten muodollisuuksien täyttäminen

Matkustajan on noudatettava tulli- tai muiden hallintoviranomaisten edellyttämiä muodollisuuksia.

11 artikla

Junan peruuttaminen ja myöhästyminen. Jatkoyhteyden menettäminen

Kuljettajan on tarvittaessa merkittävä lippuun, että juna on peruutettu tai jatkoyhteys menetetty.

III OSA

KÄSIMATKATAVARAN, ELÄINTEN, MATKATAVARAN JA AJONEUVOJEN KULJETUS

I luku

Yhteiset määräykset

12 artikla

Sallitut esineet ja eläimet

1. Matkustaja saa kuljettaa mukanaan helposti kannettavia esineitä (käsimatkatavara) ja eläviä eläimiä yleisten kuljetusehtojen mukaisesti. Lisäksi hän saa kuljettaa mukanaan suurikokoisia esineitä yleisten kuljetusehtojen erityismääräysten mukaisesti. Esineitä ja eläimiä, jotka voivat häiritä muita matkustajia tai aiheuttaa vahinkoja, ei saa kuljettaa käsimatkatavarana.
2. Matkustaja voi jättää esineitä ja eläimiä kuljetettavaksi matkatavarana yleisten kuljetusehtojen mukaisesti.

3. Kuljettaja voi matkustajien kuljetuksen yhteydessä ottaa kuljetettavaksi ajoneuvoja yleisten kuljetusehtojen erityismääräysten mukaisesti.
4. Vaarallisia aineita voidaan kuljettaa käsimatkatavarana, matkatavarana tai ajoneuvoissa, jotka kuljetetaan rautateitse tämän osaston määräysten mukaisesti, vain jos vaarallisten aineiden kansainvälistä rautatiekuljetusta koskeva ohjesääntö (RID) sen sallii.

13 artikla

Tarkastus

1. Kuljettajalla on oikeus tarkastaa, että kuljetettavat esineet ja eläimet (käsimatkatavara, matkatavara, ajoneuvot kuormineen) ovat kuljetusmääräysten mukaisia, kun on perusteltua syytä epäillä kuljetusmääräysten rikkomista ja edellyttäen, etteivät sen valtion lait ja määräykset, jossa tarkastus suoritetaan, sitä kiellä. Matkustaja on kutsuttava olemaan läsnä tarkastuksessa. Ellei hän saavu siihen tai ellei häneen saada yhteyttä, kuljettajan on toimitettava tarkastus kahden riippumattoman todistajan läsnä ollessa.
2. Jos todetaan, ettei kuljetusmääräyksiä ole noudatettu, kuljettaja voi vaatia matkustajaa suorittamaan tarkastuksesta aiheutuneet kulut.

14 artikla

Hallinnollisten muodollisuuksien täyttäminen

Matkustajan on kuljetettavien esineiden (käsimatkatavara, matkatavara, ajoneuvot kuormineen) ja eläinten osalta noudatettava tulli- tai muiden hallintoviranomaisten edellyttämiä muodollisuuksia. Hänen tulee olla läsnä näiden esineiden tarkastuksessa, elleivät kunkin valtion lait ja määräykset myönnä poikkeusta.

II luku

Käsimatkatavara ja eläimet

15 artikla

Valvonta

Matkustajan on valvottava mukanaan kuljettamiaan käsimatkatavaraa ja eläimiä.

III luku

Matkatavara

16 artikla

Matkatavaran kirjaaminen

1. Matkatavaran kuljetusta koskevat sopimusvelvoitteet määritellään matkatavaratodistuksessa, joka on luovutettava matkustajalle.
2. Matkatavaratodistuksen puuttuminen, puutteellisuus tai katoaminen ei vaikuta matkatavaran kuljetusta koskevien sopimusten olemassaoloon eikä voimassaoloon, vaan ne pysyvät näiden yhtenäisten oikeussäännösten alaisina, jollei 22 artiklasta muuta johdu.
3. Matkatavaratodistus on, kunnes toisin osoitetaan, todiste matkatavaran kirjaamisesta ja sen kuljetusehdoista.
4. Kunnes toisin osoitetaan, oletetaan, että matkatavara oli kuljettajan ottaessa sen kuljetukseen ulkonaisesti hyvässä kunnossa ja että kollien lukumäärä ja paino täsmäsivät matkatavaratodistuksen merkintöjen kanssa.

17 artikla
Matkatavaratodistus

1. Matkatavaratodistuksen muoto ja sisältö sekä se, millä kielellä ja millaisin kirjaimin se on painettava ja täytettävä, määrätään yleisissä kuljetusehdoissa. 7 artiklan 5 kohtaa sovelletaan vastaavasti.
2. Matkatavaratodistukseen tulee olla merkitty ainakin seuraavat tiedot:
 - a) kuljettaja tai kuljettajat;
 - b) ilmoitus siitä, että kuljetus on myös päinvastaisesta määräyksestä huolimatta näiden yhtenäisten oikeussäännösten alainen; tämä voidaan ilmoittaa lyhenteellä CIV;
 - c) kaikki muut ilmoitukset, jotka tarvitaan osoittamaan sopimusvelvoitteet matkatavaran kuljetuksessa ja joiden nojalla matkustaja voi saattaa voimaan kuljetussopimuksesta johtuvat oikeutensa.
3. Ottaessaan vastaan matkatavaratodistuksen matkustajan on tarkistettava, että todistus on laadittu hänen ilmoitustensa mukaisesti.

18 artikla

Kirjaaminen ja kuljetus

1. Ellei yleisissä kuljetusehdoissa ole määrätty poikkeuksia, kirjattua matkatavaraa otetaan kuljetettavaksi ainoastaan esitettäessä vähintään matkatavaran määräpaikalle saakka voimassa oleva lippu. Muussa suhteessa matkatavaran kirjaaminen tapahtuu niiden määräysten mukaan, jotka ovat voimassa paikkakunnalla, jolla matkatavara jätetään kuljetettavaksi.
2. Jos yleisten kuljetusehtojen mukaan matkatavara voidaan ottaa kuljetettavaksi esittämättä lippua, on näiden yhtenäisten oikeussäännösten määräyksiä matkustajan oikeuksista ja velvollisuuksista matkatavaroidensa suhteen sovellettava vastaavasti myös matkatavaran lähettäjään.
3. Kuljettaja voi kuljettaa matkatavaran toisella junalla, toista reittiä tai toisilla liikennevälineillä kuin mitä matkustaja käyttää.

19 artikla

Matkatavararahdin maksaminen

Ellei matkustajan ja kuljettajan välillä ole toisin sovittu, on matkatavararahti maksettava jätettäessä matkatavara kuljetettavaksi.

20 artikla

Matkatavaran merkitseminen

Matkustajan on merkittävä jokaiseen kolliin selvästi näkyvään paikkaan riittävän kestävällä ja helposti luettavalla tavalla:

- a) nimensä ja osoitteensa;
- b) määräpaikka.

21 artikla

Matkustajan määräämisoikeus matkatavaraan nähden

1. Jos olosuhteet sallivat eivätkä tulli- tai muiden hallintoviranomaisten vaatimukset ole esteenä, matkustaja voi vaatia matkatavaran luovuttamista lähetyspaikalla matkatavaratodistuksen palauttamista sekä yleisten kuljetusehtojen niin määrätessä lipun esittämistä vastaan.
2. Yleiset kuljetusehdot voivat sisältää lisäksi muita määräyksiä määräämisoikeudesta matkatavaraan nähden, erityisesti määräyksiä määräpaikan muutoksesta ja tämän mahdollisista kustannusseurauksista matkustajalle.

22 artikla

Matkatavaran luovutus

1. Matkatavara luovutetaan matkatavaratodistusta ja tapauksen mukaan lähetystä rasittavien kulujen suoritusta vastaan.

Kuljettaja on oikeutettu, ei kuitenkaan velvollinen, toteamaan, onko matkatavaratodistuksen haltija oikeutettu saamaan matkatavaran haltuunsa.

2. Matkatavara katsotaan luovutetuksi matkatavaratodistuksen haltijalle myös, kun määräpaikalla voimassa olevien määräysten mukaisesti

- a) se on jätetty tulli- tai veroviranomaisille heidän toimipaikkoihinsa tai varastoihinsa silloin, kun nämä eivät ole kuljettajan valvonnassa;

- b) elävät eläimet on annettu kolmansien osapuolten huostaan.

3. Matkatavaratodistuksen haltija voi vaatia määräpaikalla, että matkatavara annetaan hänelle niin pian kuin on sovittu sekä tarpeen vaatiessa tulli- tai muiden hallintoviranomaisten määräysten täyttämiseen tarpeellinen aika on kulunut.

4. Ellei matkatavaratodistusta esitetä, on kuljettaja velvollinen luovuttamaan matkatavaran vain sille, joka todistaa oikeutensa siihen; jos tätä oikeutta ei katsota riittävän selvästi toteennäytetyksi, voi kuljettaja vaatia vakuuden.
5. Matkatavara luovutetaan kirjauksessa määräpaikaksi merkityllä paikalla.
6. Matkatavaratodistuksen haltijalla, joka ei ole saanut matkatavaraansa, on oikeus vaatia, että matkatavaratodistukseen merkitään päivä ja kellonaika, jolloin hän on käynyt matkatavaraa vaatimassa 3 kohdan mukaisesti.
7. Oikeudenomistaja voi kieltäytyä vastaanottamasta matkatavaraa, jos kuljettaja ei noudata hänen pyyntöään tarkistaa matkatavaran kunto väitetyn vahingon toteamiseksi.
8. Muussa suhteessa matkatavaran luovutus tapahtuu määräpaikalla voimassa olevien määräysten mukaisesti.

IV luku

Ajoneuvot

23 artikla

Kuljetusehdot

Yleisten kuljetusehtojen ajoneuvojen kuljetusta koskevissa erityismääräyksissä määrätään erityisesti kuljetukseen otto-, kirjaamis-, kuormaus-, kuljetus-, purkaus- ja luovutusehdot sekä matkustajan velvollisuudet.

24 artikla

Kuljetusasiakirja

1. Ajoneuvojen kuljetusta koskevat sopimusvelvoitteet määrätään kuljetusasiakirjassa, joka luovutetaan matkustajalle. Kuljetusasiakirja voi olla matkalipun osa.
2. Kuljetusasiakirjan muoto ja sisältö sekä se, millä kielellä ja millaisin kirjaimin se on painettava ja täytettävä, määrätään yleisten kuljetusehtojen ajoneuvojen kuljetusta koskevissa erityismääräyksissä. 7 artiklan 5 kohtaa sovelletaan vastaavasti.

3. Kuljetusasiakirjassa on oltava ainakin seuraavat merkinnät:
- a) kuljettaja tai kuljettajat;
 - b) ilmoitus siitä, että kuljetus on myös päinvastaisesta määräyksestä huolimatta näiden yhtenäisten oikeussäännösten alainen; tämä voidaan ilmoittaa lyhenteellä CIV;
 - c) kaikki muut ilmoitukset, jotka tarvitaan osoittamaan sopimusvelvoitteet ajoneuvojen kuljetuksessa ja joiden nojalla matkustaja voi saattaa voimaan kuljetussopimuksesta johtuvat oikeutensa.
4. Ottaessaan vastaan kuljetusasiakirjan matkustajan on tarkistettava, että se on laadittu hänen ilmoitustensa mukaisesti.

25 artikla

Sovellettava oikeus

Ellei tässä luvussa toisin määrätä, sovelletaan ajoneuvoihin III luvun mukaisia matkatavaran kuljetusmääräyksiä.

IV OSA

KULJETTAJAN VASTUU

I luku

Vastuu matkustajien kuolemasta tai ruumiinvammasta

26 artikla

Vastuuperiaatteet

1. Kuljettaja on vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut matkustajan kuolemasta, ruumiinvammasta tai muusta fyysisestä tai henkisestä haitasta rautatien käyttöön liittyvän onnettomuuden seurauksena matkustajan oleskellessa junassa, noustessa siihen tai siitä poistuessa, käytettävästä rataverkosta riippumatta.
2. Kuljettaja on tästä vastuusta vapaa:
 - a) jos onnettomuus on aiheutunut rautatien käyttöön kuulumattomasta seikasta, jota kuljettaja ei tapauksen laadun edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta ole voinut välttää eikä estää sen seurauksia;

- b) onnettomuus on aiheutunut matkustajan syystä;
 - c) onnettomuus johtuu kolmannen osapuolen käyttäytymisestä, jota kuljettaja tapauksen laadun edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta ei ole voinut välttää eikä estää sen seurauksia. Toista yritystä, joka käyttää samaa rataverkkoa, ei katsota kolmanneksi osapuoleksi; takautumisoikeus säilyy muuttumattomana.
3. Jos onnettomuus johtuu kolmannen osapuolen käyttäytymisestä eikä kuljettaja tästä huolimatta ole kokonaan vapaa vastuustaan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti, hän vastaa kaikesta vahingosta näiden yhtenäisten oikeussäännösten rajoituksin, ottaen kuitenkin huomioon kolmanteen osapuoleen kohdistuvan mahdollisen kuljettajan takautumisoikeuden.
4. Nämä yhtenäiset oikeussäännökset eivät vaikuta siihen vastuuseen, joka saattaa tulla kuljettajan kannettavaksi muissa kuin 1 kohdassa edellytetyissä tapauksissa.
5. Jos yhden ainoan kuljetussopimuksen nojalla tapahtuvan kuljetuksen suorittajina on perättäisiä kuljettajia, matkustajien kuolemasta ja ruumiinvammoista vastaa se kuljettaja, jonka kuljetussopimuksen mukaan tuli suorittaa kuljetuspalvelua onnettomuuden sattuessa. Jos palvelun suorittajana oli tällöin kuljettajan asemesta suorittava kuljettaja, molemmat vastaavat yhteisvastuullisesti näiden yhtenäisten oikeussäännösten mukaisesti.

27 artikla

Vahingonkorvaus kuolemantapauksessa

1. Jos matkustaja on saanut surmansa, vahingonkorvaus käsittää:
 - a) matkustajan kuolemasta aiheutuvat välttämättömät kustannukset, erityisesti kustannukset ruumiin kuljetuksesta ja hautauksesta;
 - b) ellei kuolema ole seurannut välittömästi, 28 artiklassa määrätyt korvaukset.
2. Jos matkustajan kuoleman johdosta henkilöt, joita hän lain nojalla oli tai olisi ollut tulevaisuudessa velvollinen elättämään, menettävät toimeentulonsa, näille henkilöille on myös korvattava tämä menetys. Sellaisten henkilöiden vahingonkorvausvaateet, joiden elatuksesta matkustaja on huolehtinut lain häntä siihen velvoittamatta, ratkaistaan kansallisen oikeuden mukaan.

28 artikla

Vahingonkorvaus ruumiinvammatapauksissa

Jos matkustaja on saanut ruumiinvamman tai muun fyysisen tai henkisen haitan, vahingonkorvaus käsittää:

- a) korvauksen välttämättömistä kuluista, erityisesti hoidosta ja kuljetuksesta;
- b) korvauksen joko täydellisestä tai osittaisesta työkyvyttömyydestä tai tarpeiden lisääntymisestä aiheutuneesta taloudellisesta menetyksestä.

29 artikla

Muiden ruumiinvammojen korvaaminen

Kansallisen oikeuden mukaan ratkaistaan, onko ja missä määrin kuljettajan suoritettava korvausta muusta kuin 27 ja 28 artiklassa tarkoitetusta ruumiinvammasta.

30 artikla

Vahingonkorvauksen muoto ja määrä kuoleman- ja ruumiinvammatapauksissa

1. Edellä 27 artiklan 2 kohdassa ja 28 artiklan b alakohdassa tarkoitettu vahingonkorvaus on suoritettava kertakorvauksen muodossa. Jos kuitenkin kansallisen oikeuden mukaan elinkoron maksaminen on sallittua, korvaus suoritetaan tässä muodossa, jos loukkaantunut matkustaja tai 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut oikeudenomistajat sitä pyytävät.
2. Tämän artiklan 1 kohdan nojalla maksettavan vahingonkorvauksen määrä määritetään kansallisen oikeuden mukaan. Kuitenkin näiden yhtenäisten oikeussäännösten soveltamista varten määrätään 175 000 laskentayksikön yläraja kertakorvauksena tai tätä kertakorvausta vastaavana elinkorkona kutakin matkustajaa kohti siinä tapauksessa, että tämä yläraja kansallisen oikeuden mukaan on tätä määrää alhaisempi.

31 artikla

Muut kuljetusvälineet

1. Kuljettajan vastuuta matkustajien kuolemasta tai ruumiinvammasta koskevia määräyksiä ei sovelleta vahinkoihin, jotka syntyvät kuljetuksessa, joka kuljetussopimuksen mukaisesti ei tapahdu rautateitse, jollei 2 kohdasta muuta johdu.

2. Jos rautatievaunut kuljetetaan junalautalla, vastuuta matkustajien kuolemasta tai ruumiinvammasta koskevia määräyksiä sovelletaan 26 artiklan 1 kohdassa ja 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin vahinkoihin, jotka aiheutuvat matkustajalle rautatien käyttöön liittyvän onnettomuuden seurauksena matkustajan oleskellessa näissä vaunuissa, noustessa niihin tai niistä poistuessa.
3. Jos rautatieliikenne poikkeuksellisista syistä keskeytyy tilapäisesti ja matkustajat kuljetetaan muulla kulkuneuvolla, kuljettaja on vastuussa näiden yhtenäisten oikeussäännösten mukaisesti.

II luku

Vastuu aikataulun noudattamatta jättämisestä

32 artikla

Vastuu junan peruuttamisesta tai myöhästymisestä tai jatkoyhteyden menettämisestä

1. Kuljettaja vastaa matkustajalle vahingosta, joka aiheutuu siitä, ettei junan peruuttamisen tai myöhästymisen tai jatkoyhteyden menettämisen johdosta matkaa voida jatkaa samana päivänä tai kyseisissä olosuhteissa matkan jatkamista samana päivänä ei voida kohtuudella vaatia. Vahingonkorvaus käsittää matkustajalle yöpymisestä sekä häntä odottaville henkilöille ilmoittamisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

2. Kuljettaja on tästä vastuusta vapaa, jos peruuttaminen, myöhästyminen tai jatkoyhteyden menetys johtuu jostakin seuraavasta syystä:
- a) rautatien käytöstä riippumattomat seikat, joita kuljettaja ei tapauksen laadun edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta ole voinut välttää eikä estää niiden seurauksia;
 - b) matkustajan virhe; tai
 - c) kolmannen osapuolen käyttäytyminen, jota kuljettaja ei tapauksen laadun edellyttämästä huolellisuudesta huolimatta ole voinut välttää eikä estää sen seurauksia. Toista yritystä, joka käyttää samaa rataverkkoa, ei katsota kolmanneksi osapuoleksi; takautumisoikeus säilyy muuttumattomana.
3. Se, onko kuljettajan suoritettava korvausta muista kuin 1 kohdassa tarkoitetuista vahingoista ja missä määrin, määräytyy kansallisen oikeuden mukaan. Tämä määräys ei rajoita 44 artiklan soveltamista.

III luku
Vastuu käsimatkatavarasta, eläimistä,
matkatavarasta ja ajoneuvoista

1 OSASTO
KÄSIMATKATAVARA JA ELÄIMET

33 artikla

Vastuu

1. Matkustajan kuollessa tai saadessa ruumiinvamman kuljettaja vastaa myös vahingosta, joka aiheutuu matkustajan yllä olevien tai hänen käsimatkatavarana mukanaan kuljettamiensa esineiden täydellisestä tai osittaisesta katoamisesta tai vahingoittumisesta; tämä koskee myös matkustajan mukanaan kuljettamia eläimiä. 26 artiklaa sovelletaan vastaavasti.

2. Muussa suhteessa kuljettaja on vastuussa vahingoista, jotka aiheutuvat esineiden, käsimatkatavaran tai eläinten, joiden valvonta 15 artiklan mukaan kuuluu matkustajalle, täydellisestä tai osittaisesta katoamisesta tai vahingoittumisesta vain silloin, kun vahinko on luettava kuljettajan syyksi. IV ja VI osan muita artikloita, 51 artiklaa lukuun ottamatta, ei sovelleta tässä tapauksessa.

34 artikla

Vahingonkorvauksen yläraja esineiden kadotessa tai vahingoittuessa

Kuljettajan ollessa vastuussa 33 artiklan 1 kohdan mukaisesti on hänen suoritettava vahingonkorvausta enintään 1 400 laskentayksikön määrään saakka kutakin matkustajaa kohti.

35 artikla

Vastuusta vapauttaminen

Kuljettaja ei vastaa matkustajalle vahingosta, joka johtuu siitä, ettei matkustaja ole noudattanut tulli- tai muiden hallintoviranomaisten edellyttämiä muodollisuuksia.

2 OSASTO

MATKATAVARA

36 artikla

Vastuuperiaatteet

1. Kuljettaja on vastuussa vahingosta, joka aiheutuu matkatavaran täydellisestä tai osittaisesta katoamisesta tai vahingoittumisesta sen kuljetettavaksi ottamisesta luovuttamiseen saakka, samoin kuin matkatavaran luovutuksen viivästymisestä.
2. Kuljettaja on tästä vastuusta vapaa, jos katoamiseen, vahingoittumiseen tai viivästyneeseen luovuttamiseen on syynä matkustajan virhe, hänen määräyksensä, joka ei johdu kuljettajan virheestä, matkatavarassa itsessään oleva vika tai seikat, joita kuljettaja ei ole voinut välttää ja joiden seurauksia se ei ole voinut estää.
3. Kuljettaja on tästä vastuusta vapaa, jos katoaminen tai vahingoittuminen on aiheutunut erityisistä riskeistä, jotka liittyvät yhteen tai useampaan seuraavista seikoista:
 - a) päällyksen puuttuminen tai puutteellisuus;
 - b) matkatavaran erikoinen laatu;

- c) esineiden, joita ei oteta kuljetettavaksi, lähettäminen matkatavarana.

37 artikla

Todistustaakka

1. Kuljettaja on velvollinen näyttämään toteen, että katoamiseen, vahingoittumiseen tai viivästyneeseen luovuttamiseen on ollut syynä jokin 36 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuista seikoista.
2. Jos kuljettaja osoittaa, että katoaminen tai vahingoittuminen on, asianhaarat huomioon ottaen, voinut johtua yhdestä tai useammasta 36 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta riskistä, oletetaan sen johtuneen siitä tai niistä. Oikeudenomistajalla on kuitenkin oikeus osoittaa, ettei katoaminen tai vahingoittuminen kokonaan tai osaksikaan ole aiheutunut jostakin näistä riskeistä.

38 artikla
Perättäiset kuljettajat

Jos yhden kuljetussopimuksen nojalla tapahtuvan kuljetuksen suorittajina on useampia perättäisiä kuljettajia, jokainen näistä ottaessaan kuljetettavaksi matkatavaran matkatavaratodistuksineen tai ajoneuvon kuljetusasiakirjoineen liittyy matkatavaran tai ajoneuvon kuljetuksen osalta kuljetussopimukseen matkatavaratodistuksen tai kuljetusasiakirjan ehtojen mukaisesti ja sitoutuu tästä johtuviin velvoitteisiin. Jokainen kuljettaja on tällöin vastuussa kuljetuksen suorituksesta koko kuljetusmatkalla luovutukseen saakka.

39 artikla
Suorittava kuljettaja

1. Vaikka kuljettaja, olipa hän siihen kuljetussopimuksen nojalla oikeutettu tai ei, on siirtänyt kuljetuksen tosiasiallisen suorittamisen kokonaan tai osaksi suorittavalle kuljettajalle, vastaa kuljettaja kuitenkin koko kuljetuksesta.
2. Kaikkia näiden yhtenäisten oikeussäännösten kuljettajan vastuuta säänteleviä määräyksiä sovelletaan myös suorittavan kuljettajan vastuuseen suorittamastaan kuljetuksesta.
48 ja 52 artiklaa sovelletaan niissä tapauksissa, jolloin suorittavan kuljettajan henkilökuntaa ja muita hänen kuljetuksen suorittamiseen käyttämiään henkilöitä vastaan nostetaan kanne.

3. Erityissopimus, jolla kuljettaja ottaa itselleen velvoitteita, jotka näiden yhtenäisten oikeussäännösten mukaan eivät kuulu hänelle, tai luopuu oikeuksista, jotka näiden yhtenäisten oikeussäännösten mukaan kuuluvat hänelle, koskee suorittavaa kuljettajaa vain, jos hän on nimenomaan suostunut tähän kirjallisesti. Riippumatta siitä, onko suorittava kuljettaja antanut tällaisen suostumuksen, erityissopimuksesta johtuvat velvoitteet ja luopumisilmoitukset sitovat kuljettajaa.
4. Jos sekä kuljettaja että suorittava kuljettaja ovat vastuussa, he vastaavat yhteisvastuullisesti.
5. Korvaus, joka voidaan vaatia kuljettajalta, suorittavalta kuljettajalta sekä heidän henkilökunnaltaan ja muilta henkilöiltä, joita he käyttävät kuljetuksen suorittamiseen, ei saa kokonaismäärältään ylittää näissä yhtenäisissä oikeussäännöksissä edellytettyjä vastuun enimmäismääriä.
6. Tämä artikla ei vaikuta kuljettajan ja suorittavan kuljettajan keskinäisiin takautumisoikeuksiin.

40 artikla

Katoamisolettamus

1. Oikeudenomistaja voi muita todisteita esittämättä katsoa kollin kadonneeksi, ellei sitä luovuteta hänelle tai aseteta haettavaksi 14 päivän kuluessa siitä, kun luovutusta 22 artiklan 3 kohdan mukaisesti on pyydetty.

2. Jos kadonneeksi katsottu kolli löytyy vuoden kuluessa siitä, kun pyyntö sen luovuttamisesta on esitetty, on kuljettajan ilmoitettava siitä oikeudenomistajalle, jos tämän osoite tiedetään tai voidaan saada selville.
3. Oikeudenomistaja voi 30 päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen saamisesta vaatia, että matkatavara luovutetaan hänelle. Hänen on tällöin suoritettava matkatavaran kuljetuskustannukset lähetyspaikalta paikalle, jolla luovuttaminen tapahtuu, ja palautettava saamansa korvausmäärä vähentämällä siitä tähän korvaukseen tapauksen mukaan sisältyneet kustannukset. Hänellä on kuitenkin edelleen oikeus vaatia vahingonkorvausta luovutuksen viivästymisestä 43 artiklan mukaisesti.
4. Ellei löytynyttä matkatavaraa vaadita takaisin 3 kohdassa mainitun määräajan kuluessa tai jos matkatavara löytyy yli vuoden kuluttua luovutuspyynnön esittämisestä, kuljettaja hävittää matkatavaran sen paikkakunnan lakien ja määräysten mukaan, jolla matkatavara on.

41 artikla

Korvaus katoamistapauksessa

1. Matkatavaran kadotessa täydellisesti tai osittain kuljettajan on suoritettava, olematta enemmälti korvausvelvollinen:
 - a) jos vahingon määrä on todistettu, tätä määrää vastaava korvaus, enintään kuitenkin 80 laskentayksikköä puuttuvan bruttopainon kilogrammalta tai 1 200 laskentayksikköä kolliä kohti;
 - b) ellei vahingon määrää ole todistettu, sopimussakko, jonka suuruus on 20 laskentayksikköä puuttuvan bruttopainon kilogrammalta tai 300 laskentayksikköä kolliä kohti.

Korvaustapa puuttuvaa kilogrammaa tai kolliä kohti määrätään yleisissä kuljetusehdoissa.

2. Lisäksi kuljettajan on korvattava suoritettut kuljetusmaksut ja muut kadonneen matkatavaran kuljetuksesta aiheutuneet kustannukset sekä jo suoritettut tullit ja valmisteverot.

42 artikla

Korvaus vahingoittumistapauksessa

1. Jos matkatavara on vahingoittunut, kuljettajan on suoritettava matkatavaran arvovähennyksen määrä. Muita korvausvaateita ei oteta huomioon.
2. Korvaus ei saa ylittää:
 - a) jos koko matkatavara on menettänyt arvoaan vahingoittumisen johdosta: määrää, joka olisi ollut suoritettava matkatavaran kadottua kokonaan;
 - b) jos vain osa matkatavarasta on menettänyt arvoaan vahingoittumisen johdosta: määrää, joka olisi ollut suoritettava kyseisen osan kadottua kokonaan.

43 artikla

Korvaus luovutuksen viivästyessä

1. Matkatavaran luovutuksen viivästyessä kuljettajan on suoritettava kultakin alkavalta 24 tunnin ajalta matkatavaran luovutusvaatimuksen tekemisestä luettuna, enintään kuitenkin 14 päivältä:
 - a) jos oikeudenomistaja todistaa siitä aiheutuneen vahingon, tavarán vaurioituminen mukaan luettuna: korvausta, jonka määrä vastaa aiheutunutta vahinkoa, enintään 0,80 laskentayksikköä myöhästyneen matkatavaran bruttopainon kilogrammaa kohti tai 14 laskentayksikköä myöhästynyttä kolia kohti;
 - b) ellei oikeudenomistaja osoita siitä aiheutuneen vahinkoa: sopimussakkoa, jonka määrä on 0,14 laskentayksikköä myöhästyneen matkatavaran bruttopainon kilogrammaa kohti tai 2,80 laskentayksikköä myöhästynyttä kolia kohti.

Korvaustapa kilogrammaa tai kolia kohti määrätään yleisissä kuljetusehdoissa.

2. Jos matkatavara on kokonaan kadonnut, 1 kohdassa mainittua korvausta ei suoriteta 41 artiklassa mainitun korvauksen lisäksi.

3. Jos osa matkatavarasta on kadonnut, 1 kohdassa mainittu korvaus on suoritettava siitä matkatavaran osasta, joka ei ole kadonnut.
4. Jos matkatavara on vahingoittunut eikä vahingoittuminen johdu luovutuksen viivästymisestä, suoritetaan 1 kohdassa mainittu korvaus tarvittaessa 42 artiklassa mainitun korvauksen lisäksi.
5. Missään tapauksessa 1 kohdassa mainitun sekä 41 ja 42 artiklan nojalla suoritettujen korvausten kokonaismäärä ei saa ylittää korvausta, joka suoritettaisiin matkatavaran kadotessa kokonaan.

3 OSASTO

AJONEUVOT

44 artikla

Korvaus viivästymisestä

1. Jos ajoneuvon kuormaus tai luovutus viivästyy kuljettajan syystä, kuljettajan on, mikäli oikeudenomistaja osoittaa viivästyksestä aiheutuneen vahinkoa, suoritettava korvaus, jonka määrä ei saa ylittää kuljetusmaksun määrää.

2. Jos kuormauksen viivästyessä kuljettajan syystä oikeudenomistaja luopuu kuljetussopimuksesta, kuljetusmaksu maksetaan hänelle takaisin. Mikäli oikeudenomistaja osoittaa tästä viivytyksestä aiheutuneen vahinkoa, hän voi lisäksi vaatia korvausta, joka ei saa ylittää kuljetusmaksua.

45 artikla

Korvaus katoamistapauksessa

Jos koko ajoneuvo tai osa siitä katoaa, oikeudenomistajalle todistetusta vahingosta suoritettava korvaus lasketaan ajoneuvon käyvän arvon mukaan. Se ei saa ylittää 8 000:ta laskentayksikköä. Kuormattu tai tyhjä perävaunu katsotaan ajoneuvoksi.

46 artikla

Vastuu muista esineistä

1. Ajoneuvoon jätettyjen tai ajoneuvon kiinnitetyissä säiliöissä (esim. matkatavarasäiliöt tai suksilaatikot) kuljetettavien esineiden osalta kuljettaja vastaa ainoastaan vahingosta, joka on aiheutunut kuljettajan syystä. Suoritettava kokonaiskorvaus ei saa ylittää 1 400:aa laskentayksikköä.

2. Ajoneuvon ulkopuolelle kiinnitetyistä esineistä, 1 kohdassa mainitut säiliöt mukaan luettuna, kuljettaja vastaa vain, jos osoitetaan, että vahinko johtuu kuljettajan toimenpiteestä tai laiminlyönnistä, joka on tehty joko tarkoituksella aiheuttaa tällainen vahinko tai huolimattomuudesta ja tietäen, että tällainen vahinko todennäköisesti aiheutuu.

47 artikla

Sovellettava oikeus

Ellei tämän osaston määräyksissä toisin määrätä, sovelletaan ajoneuvoihin 2 osaston vastuuta matkatavarasta koskevia määräyksiä.

IV luku

Yhteiset määräykset

48 artikla

Vastuusrajoitusoikeuden menettäminen

Näiden yhtenäisten oikeussäännösten vastuusrajoituksia sekä kansallisen oikeuden määräyksiä, jotka rajoittavat korvaukset tiettyyn määrään, ei sovelleta, jos osoitetaan, että vahinko johtuu kuljettajan toimenpiteestä tai laiminlyönnistä, joka on tehty joko tarkoituksella aiheuttaa tällainen vahinko tai huolimattomuudesta ja tietäen, että tällainen vahinko todennäköisesti aiheutuu.

49 artikla

Korvausmäärän muuntaminen ja korko

1. Jos korvausmäärää laskettaessa on muunnettava ulkomaisissa rahayksiköissä ilmoitettuja summia, muuntaminen tapahtuu korvauksen maksupäivänä ja maksupaikalla voimassa olevan kurssin mukaan.

2. Oikeudenomistaja voi vaatia korvausmäärälle korkoa, joka lasketaan viiden prosentin vuotuisikoron mukaan alkaen 55 artiklassa mainitun maksuvaatimuksen esittämispäivästä tai, ellei tällaista maksuvaatimusta ole tehty, kanteen vireillepanopäivästä.
3. Kuitenkin 27 ja 28 artiklan nojalla suoritettavasta korvauksesta korkoa lasketaan vasta siitä päivästä, jolloin ne olosuhteet, joihin korvauksen määrän määrittäminen on perustunut, ovat syntyneet, jos tämä päivä on myöhäisempi kuin maksuvaatimuksen esittämisen päivä tai kanteen vireillepanopäivä.
4. Matkatavaran osalta korkoa suoritetaan vain, jos korvaus ylittää 16 laskentayksikköä matkatavaratodistusta kohden.
5. Ellei oikeudenomistaja hänelle määrätyn kohtuullisen ajan kuluessa toimita matkatavaran osalta kuljettajalle vaateen lopullista käsittelyä varten tarpeellisia asiakirjoja, ei korkoja lasketa tämän määräajan umpeen kulumisen ja asiakirjojen sisäänjättöpäivän väliseltä ajalta.

50 artikla

Vastuu ydintapahtumien yhteydessä

Kuljettaja on vapaa hänelle näiden yhtenäisten oikeussäännösten nojalla tulevasta vastuusta, kun ydintapahtuma on aiheuttanut vahingon ja kun jossakin valtiossa voimassa olevien lakien ja määräysten nojalla, jotka koskevat vastuuta ydinenergian alalla, tästä vahingosta on vastuussa ydinlaitoksen haltija tai joku muu henkilö hänen asemastaan.

51 artikla

Henkilöt, joista kuljettaja on vastuussa

Kuljettaja on vastuussa henkilökunnastaan ja muista kuljetuksen suorittamiseen käyttämistään henkilöistä heidän suorittaessaan tehtäviään. Rataverkon, jolla kuljetus tapahtuu, haltijat katsotaan henkilöiksi, joita kuljettaja käyttää kuljetuksen suorittamiseen.

52 artikla

Muut kanteet

1. Kaikissa tapauksissa, joihin näitä yhtenäisiä oikeussäännöksiä sovelletaan, voidaan kuljettajaa vastaan ajaa vahingonkorvauskannetta, tapahtuipa se millä perusteella tahansa, vain näissä oikeussäännöksissä edellytetyin ehdoin ja rajoituksin.
2. Sama koskee kanteita henkilökuntaa ja muita henkilöitä vastaan, joista kuljettaja on vastuussa 51 artiklan nojalla.

V OSA

MATKUSTAJAN VASTUU

53 artikla

Erityiset vastuuperiaatteet

Matkustaja on vastuussa kuljettajalle kaikista vahingoista,

a) jotka aiheutuvat siitä, ettei hän ole noudattanut

1. 10, 14 ja 20 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan,

2. yleisten kuljetusehtojen ajoneuvojen kuljetusta koskevista erityismääräyksistä johtuvia velvollisuuksiaan, tai
3. vaarallisten aineiden kansainvälistä rautatiekuljetusta koskevasta ohjesäännöstä (RID) johtuvia velvollisuuksiaan, tai

b) jotka ovat matkustajan mukanaan kuljettamien esineiden tai eläinten aiheuttamia,

mikäli hän ei voi todistaa vahingon aiheutuneen olosuhteiden johdosta, joita matkustaja tunnolliselta matkustajalta vaadittavasta huolellisuudesta huolimatta ei ole voinut välttää eikä estää niiden seurauksia. Tämä määräys ei koske kuljettajalle 26 artiklan ja 33 artiklan 1 kohdan nojalla kuuluvaa vastuuta.

VI OSA

VAATEIDEN TOTEUTTAMINEN

54 artikla

Osittaisen katoamisen tai vahingoittumisen toteaminen

1. Jos kuljettaja huomaa tai otaksuu tai oikeudenomistaja väittää, että osa kuljettajan vastuulla kuljetetusta esineestä (matkatavara, ajoneuvo) on kadonnut tai että esine on vahingoittunut, kuljettajan on viipymättä ja mikäli mahdollista oikeudenomistajan läsnä ollessa laadittava vahingon laadun mukainen tarkastuspöytäkirja esineen kunnosta ja mikäli mahdollista vahingon suuruudesta ja syystä sekä vahingon tapahtumahetkestä.
2. Jäljennös tästä tarkastuspöytäkirjasta on maksutta toimitettava oikeudenomistajalle.
3. Ellei oikeudenomistaja hyväksy pöytäkirjassa esitettyjä seikkoja, hän voi vaatia, että matkatavaran tai ajoneuvon kunto sekä vahingon syy ja määrä todetaan kuljetussopimuksen osapuolten nimeämän asiantuntijan toimesta tai oikeudenkäyntiteitse. Menettelyssä noudatetaan sen valtion lakeja ja määräyksiä, jossa toteaminen tapahtuu.

55 artikla

Vaateiden esittäminen

1. Kuljettajan vastuuta matkustajien kuoleman- ja ruumiinvammatapauksessa koskevat vaateet on esitettävä kirjallisesti sille kuljettajalle, jota vastaan kannetta voidaan ajaa. Jos kyseessä on kuljetus, jonka suorittavat perättäiset kuljettajat yhden ainoan kuljetussopimuksen nojalla, vaateet voidaan esittää myös ensimmäiselle tai viimeiselle kuljettajalle samoin kuin kuljettajalle, jolla on siinä valtiossa, jossa matkustajan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka sijaitsee, pääkonttorinsa tai sivukonttori taikka toimipaikka, jonka välityksellä kuljetussopimus on solmittu.
2. Muut kuljetussopimukseen perustuvat vaateet on esitettävä kirjallisesti 56 artiklan 2 ja 3 kohdassa mainitulle kuljettajalle.
3. Asiakirjat, joiden liittämistä vaatimukseen oikeudenomistaja pitää tarpeellisena, on esitettävä joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä, jotka on vahvistettava asianmukaisesti, jos kuljettaja niin vaatii. Selvittäessään vaatimukset lopullisesti voi kuljettaja vaatia takaisin lipun, matkatavaratodistuksen ja kuljetusasiakirjan.

56 artikla

Kuljettajat, joita vastaan kannetta voidaan ajaa

1. Vahingonkorvauskannetta, joka perustuu kuljettajan vastuuseen matkustajien kuoleman- tai ruumiinvammatapauksessa, voidaan ajaa ainoastaan 26 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua vastuussa olevaa kuljettajaa vastaan.
2. Muita matkustajan kuljetussopimukseen perustuvia kanteita voidaan ajaa ainoastaan ensimmäistä, viimeistä tai sitä kuljettajaa vastaan, jonka kuljetusosuudella kanteen aiheuttanut seikka tapahtui, jollei 4 kohdasta muuta johdu.
3. Jos kuljetuksen suorittajina on perättäisiä kuljettajia ja kuljettaja, joka on velvollinen luovuttamaan matkatavaran tai ajoneuvon, on suostumuksellaan merkitty matkatavaratodistukseen tai kuljetusasiakirjaan, voidaan 2 kohdan mukaisia kanteita ajaa häntä vastaan siinäkin tapauksessa, ettei hän ole vastaanottanut matkatavaraa tai ajoneuvoa.
4. Kuljetussopimuksen perusteella suoritettun maksun palauttamista koskevaa kannetta voidaan ajaa joko sitä kuljettajaa vastaan, joka on tämän maksun kantanut, tai sitä vastaan, jonka hyväksi maksu on kannettu.
5. Kannetta voidaan ajaa muitakin kuin 2 ja 4 kohdassa mainittuja kuljettajia vastaan, kun se esitetään vastahaasteena tai väitteenä samaan kuljetussopimukseen perustuvaan päävaatimusta koskevassa oikeudenkäynnissä.

6. Mikäli näitä yhtenäisiä oikeussäännöksiä sovelletaan suorittavaan kuljettajaan, voidaan kannetta ajaa myös häntä vastaan.
7. Jos kantajalla on oikeus valita jokin useammasta kuljettajasta, hänen valintaoikeutensa lakkaa niin pian kuin kanne on voitu panna vireille niistä jotakuta vastaan; tämä on voimassa myös silloin, kun kantajalla on oikeus valita yhden tai useamman kuljettajan ja suorittavan kuljettajan välillä.

58 artikla

Kuoleman- ja ruumiinvammatapauksista johtuvan vaateen raukeaminen

1. Oikeudenomistajan kuljettajan vastuuseen matkustajien kuoleman- tai ruumiinvammatapauksissa perustuva vaade raukeaa, ellei hän ilmoita matkustajaa kohdanneesta onnettomuudesta 12 kuukauden kuluessa vahingosta tiedon saatuaan jollekin niistä kuljettajista, joille korvausvaatimus 55 artiklan 1 kohdan mukaan voidaan esittää. Jos oikeudenomistaja ilmoittaa kuljettajalle onnettomuudesta suullisesti, on kuljettajan annettava hänelle tästä ilmoituksesta kirjallinen todistus.
2. Vaade ei kuitenkaan raukea:
 - a) jos oikeudenomistaja on 1 kohdassa mainittuna aikana esittänyt korvausvaatimuksen jollekin 55 artiklan 1 kohdassa mainituista kuljettajista;

- b) jos vastuussa oleva kuljettaja on 1 kohdassa mainitun ajan kuluessa saanut tiedon matkustajaa kohdanneesta onnettomuudesta muuta tietä;
- c) jos onnettomuudesta ei ole lainkaan ilmoitettu tai siitä on ilmoitettu liian myöhään ja laiminlyönti on johtunut oikeudenomistajasta riippumattomista olosuhteista;
- d) jos oikeudenomistaja osoittaa, että onnettomuus on aiheutunut kuljettajan tuottamuksesta.

59 artikla

Matkatavaran kuljetuksesta johtuvan vaateen raukeaminen

1. Oikeudenomistajan ottaessa matkatavaran vastaan raukeavat kaikki ne kuljetussopimukseen perustuvat vaateet kuljettajaa vastaan, jotka johtuvat matkatavaran osittaisesta katoamisesta tai vahingoittumisesta tai luovutuksen viivästymisestä.
2. Korvausvaateet eivät kuitenkaan raukea:
 - a) kysymyksen ollessa osittaisesta katoamisesta tai vahingoittumisesta:
 1. jos katoaminen tai vahingoittuminen on todettu 54 artiklan mukaisesti, ennen kuin oikeudenomistaja on ottanut matkatavaran haltuunsa,

2. jos toteaminen, joka 54 artiklan mukaisesti olisi pitänyt suorittaa, on laiminlyöty yksinomaan kuljettajan omasta syystä;
- b) kysymyksen ollessa sellaisesta ulkonaisesti näkymättömästä vahingosta, joka todetaan vasta oikeudenomistajan otettua matkatavaran haltuunsa, mikäli oikeudenomistaja:
1. pyytää 54 artiklan mukaista toteamista heti, kun vahinko on havaittu ja viimeistään kolmantena päivänä matkatavaran haltuunotosta sekä
 2. lisäksi todistaa vahingon syntyneen kuljetettavaksi ottamisen ja luovuttamisen välisenä aikana;
- c) kysymyksen ollessa luovutuksen viivästymisestä, jos oikeudenomistaja esittää 21 päivän kuluessa vaatimuksensa jollekin 56 artiklan 3 kohdassa mainituista kuljettajista;
- d) jos oikeudenomistaja osoittaa, että vahinko on aiheutunut kuljettajan tuottamuksesta.

60 artikla

Vaateen vanhentuminen

1. Vahingonkorvausvaateet, jotka perustuvat kuljettajan vastuuseen matkustajien kuolemasta tai ruumiinvammasta, vanhentuvat seuraavasti:
 - a) matkustajan osalta kolmessa vuodessa onnettomuutta seuraavasta päivästä lukien;
 - b) muiden oikeudenomistajien osalta kolmessa vuodessa matkustajan kuolemaa seuraavasta päivästä lukien, kuitenkin niin, ettei tämä aika saa ylittää viittä vuotta onnettomuutta seuraavasta päivästä lukien.
2. Muiden kuljetussopimukseen perustuvien vaateiden vanhentumisaika on yksi vuosi. Vanhentumisaika on kuitenkin kaksi vuotta, jos kyseessä on kanne sellaisen vahingon johdosta, joka johtuu teosta tai laiminlyönnistä, joka on tehty joko tarkoituksella aiheuttaa tällainen vahinko tai huolimattomuudesta ja tietäen, että tällainen vahinko todennäköisesti aiheutuu.
3. Edellä 2 kohdassa mainittu vanhentumisaika alkaa:
 - a) kun kyseessä on korvausvaade täydellisestä katoamisesta: neljännestätoista päivästä 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun määräajan kuluttua umpeen;

- b) kun kyseessä on korvausvaade osittaisen katoamisen tai vahingoittumisen tai luovutuksen viivästymisen johdosta: päivästä, jolloin matkatavara on luovutettu matkustajalle;
- c) kaikissa muissa matkustajien kuljetusta koskevissa tapauksissa: päivästä, jolloin lipun kelpoisuusaika päättyy.

Vanhentumisajan alkukohdaksi ilmoitettua päivää ei lueta tähän aikaan.

- 4. Muussa suhteessa vanhentumisen lakkaamisesta tai keskeyttämisestä on voimassa kansallinen oikeus.

VII OSA

KULJETTAJIEN VÄLISET SUHTEET

61 artikla

Kuljetusmaksun jako

- 1. Kunkin kuljettajan on maksettava muille kuljetukseen osallistuneille kuljettajille näille tuleva osa kuljetusmaksusta, jonka se on kantanut tai jonka sen olisi pitänyt kantaa. Maksutavat määrätään kuljettajien välisillä sopimuksilla.

2. 6 artiklan 3 kohtaa, 16 artiklan 3 kohtaa ja 25 artiklaa sovelletaan myös perättäisten kuljettajien välisiin suhteisiin.

62 artikla

Takautumisoikeus

1. Kuljettajalla, joka on suorittanut näiden yhtenäisten oikeussäännösten perusteella korvausta, on kuljetukseen osallistuneisiin kuljettajiin kohdistuva takautumisoikeus seuraavien määräysten mukaan:
- a) kuljettaja, joka on aiheuttanut vahingon, on yksin siitä vastuussa;
 - b) jos useat kuljettajat ovat aiheuttaneet vahingon, vastaa kukin kuljettaja siitä vahingosta, jonka se on aiheuttanut; jos tällaista erittelyä ei voida suorittaa, korvausmäärä on jaettava niiden kesken c alakohdan mukaisesti;
 - c) ellei voida näyttää toteen, kuka kuljettajista on aiheuttanut vahingon, korvausmäärä on jaettava kaikkien kuljetukseen osallistuneiden kuljettajien kesken, lukuun ottamatta niitä, jotka osoittavat, etteivät ne ole aiheuttaneet vahinkoa; jako toimitetaan kuljettajille tulevan kuljetusmaksun osuuden mukaisessa suhteessa.

2. Jos jokin kuljettajista on maksukyvytön, sen osalle tuleva maksamaton osuus on jaettava kaikkien muiden kuljetukseen osallistuneiden kuljettajien kesken kuljettajille tulevan kuljetusmaksuosuuden mukaisessa suhteessa.

63 artikla

Menettely takautumisjutuissa

1. Kuljettajalla, jota vastaan 62 artiklassa mainittua takautumiskannetta ajetaan, ei ole oikeutta kiistää sen maksun oikeellisuutta, jonka takautumiskanteen esittänyt kuljettaja on suorittanut, jos korvausmäärän on vahvistanut tuomioistuin, sen jälkeen kun ensiksi mainitulle kuljettajalle on asianmukaisesti annettu tieto haasteesta ja sillä on ollut tilaisuus esiintyä väliintulijana jutussa. Pääkannetta käsittelevä tuomioistuin määrää haasteen tiedoksi antamista ja väliintulijana esiintymistä varten määrääajat.
2. Kuljettajan, joka esittää takautumiskanteen, on esitettävä vaatimuksensa samassa kanteessa kaikkia kuljetukseen osallistuneita kuljettajia vastaan, joiden kanssa ei ole päästy sovintoratkaisuun sillä uhalla, että takautumisoikeus niitä vastaan, joita ei ole haastettu, raukeaa.

3. Tuomioistuimen tulee yhdistää kaikki sen käsiteltävänä olevat takautumiskanteet.
4. Kuljettaja, joka haluaa toteuttaa takautumisoikeutensa, voi nostaa oikeusjutun sen valtion tuomioistuimissa, jossa jollakin kuljetukseen osallistuneista kuljettajista on pääkonttorinsa tai sivukonttori taikka toimisto, jonka välityksellä kuljetussopimus on solmittu.
5. Jos kanne on nostettava useita kuljettajia vastaan, kanteen nostavalla kuljettajalla on oikeus valita jokin 4 kohdan mukaan laillisista tuomioistuimista, jossa se panee kanteen vireille.
6. Takautumiskannetta ei saa yhdistää oikeudenomistajan kuljetussopimuksen perusteella vireille panemaan korvauskanteeseen.

64 artikla

Takautumista koskevat sopimukset

Kuljettajat voivat tehdä keskenään 61 ja 62 artiklasta poikkeavia sopimuksia.

LIITE II

VÄHIMMÄISTIEDOT, JOTKA RAUTATIEYRITYSTEN JA LIPUNMYYYJIEN ON ANNETTAVA

I osa: Ennen matkaa annettavat tiedot

Sopimukseen sovellettavat yleiset ehdot

Nopeimman matkan aikataulut ja siihen liittyvät ehdot

Aikataulut ja ehdot kaikkien saatavilla olevien hintojen osalta, edullisimpia hintoja korostaen

Vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden mahdollisuus käyttää kyseistä liikennepalvelua, käyttöehdot ja junassa olevien palvelutilojen saatavuus direktiivin (EU) 2019/882 ja asetusten (EU) N:o 454/2011 ja (EU) N:o 1300/2014 mukaisesti

Polkupyörien kuljetuskapasiteetti ja kuljetusehdot

Mahdollisuus saada paikkoja ensimmäisestä ja toisesta luokasta sekä lepo- ja makuuvaunuista

Häiriöt ja viivästymiset (suunnitellut ja reaaliaikaiset)

Junassa saatavilla olevat varusteet, mukaan lukien Wi-Fi ja käymälät, sekä palvelut, mukaan lukien henkilöstön matkustajille antama apu.

Ennen lipun tai lippujen ostamista annettava tieto siitä, muodostaako lippu vai muodostavatko liput suoran lipun

Menettelyt kadonneiden matkatavaroiden takaisin saamiseksi

Menettelyt valitusten tekemiseksi

II osa: Matkan aikana annettavat tiedot

Palvelut ja varusteet junassa, mukaan lukien Wi-Fi

Seuraava asema

Häiriöt ja viivästymiset (suunnitellut ja reaaliaikaiset)

Tärkeimmät jatkoyhteydet

Turvallisuusasiat

III osa: Varausjärjestelmiä koskevat toiminnot

Rautatieliikennepalvelujen saatavuutta koskevat pyynnöt, mukaan lukien sovellettavat hinnat

Rautatieliikennepalvelujen varaamista koskevat pyynnöt

Varauksen osittaista tai täydellistä peruuttamista koskevat pyynnöt

LIITE III

PALVELUJEN LAATUA KOSKEVAT VÄHIMMÄISVAATIMUKSET

Tiedotus ja liput

Palvelujen täsmällisyys ja palvelujen häiriöiden hoitamista koskevat yleiset periaatteet

Viivästymiset

- i) palvelujen keskimääräinen kokonaisviivästymisen prosenttiosuutena palveluluokkaa kohti (kaukoliikenne, alueellinen liikenne sekä kaupunki/esikaupunkiliikenne);
- ii) 19 artiklan 10 kohdassa tarkoitetuista olosuhteista johtuvien viivästymisten prosenttiosuus;
- iii) lähtöhetkellä viivästyneiden palvelujen prosenttiosuus;
- iv) saapumishetkellä viivästyneiden palvelujen prosenttiosuus:
 - alle 60 minuutin viivästymisten prosenttiosuus;
 - 60–119 minuutin viivästymisten prosenttiosuus;
 - yli 120 minuutin viivästymisten prosenttiosuus;

Palvelujen peruuttaminen

- i) palvelujen peruuttaminen prosenttiosuutena palveluluokkaa kohti (kansainvälinen liikenne, kotimaan kaukoliikenne, alueellinen liikenne sekä kaupunki/esikaupunkiliikenne);
- ii) 19 artiklan 10 kohdassa tarkoitetuista olosuhteista johtuva palvelujen peruuttaminen prosenttiosuutena palveluluokkaa kohti (kansainvälinen liikenne, kotimaan kaukoliikenne, alueellinen liikenne sekä kaupunki/esikaupunkiliikenne).

Liikkuvan kaluston ja rautatieasemien siisteys (vaunujen ilmanlaadun ja lämpötilan säätö, saniteettitilojen puhtaus jne.)

Asiakastytytyväisyystutkimus

Valitusten käsittely, takaisinmaksut ja korvaukset, kun palvelujen laatuvaatimuksia ei ole noudatettu

Vammaisille henkilöille ja liikuntarajoitteisille henkilöille annettava apu ja tätä avunantoa koskevat keskustelut vammaisten henkilöiden ja liikuntarajoitteisten henkilöiden etujärjestöjen ja tarvittaessa heidän edustajien kanssa.

LIITE IV

VASTAAVUUSTAULUKKO

Asetus (EY) N:o 1371/2007	Tämä asetus
1 artikla	1 artikla
1 artiklan a alakohta	1 artiklan a alakohta
1 artiklan b alakohta	1 artiklan b alakohta
-	1 artiklan c alakohta
1 artiklan c alakohta	1 artiklan d alakohta
-	1 artiklan e alakohta
1 artiklan d alakohta	1 artiklan f alakohta
1 artiklan e alakohta	1 artiklan g alakohta
-	1 artiklan h alakohta
1 artiklan f alakohta	1 artiklan i alakohta
2 artikla	2 artikla
2 artiklan 1 kohta	2 artiklan 1 kohta
2 artiklan 2 kohta	-
2 artiklan 3 kohta	-
2 artiklan 4 kohta	-
2 artiklan 5 kohta	2 artiklan 6 kohdan a alakohta, 8 kohta
2 artiklan 6 kohta	2 artiklan 6 kohdan b alakohta
2 artiklan 7 kohta	2 artiklan 7 kohta

Asetus (EY) N:o 1371/2007	Tämä asetus
-	2 artiklan 2 kohta
-	2 artiklan 3 kohta
-	2 artiklan 4 kohta
-	2 artiklan 5 kohta
3 artikla	3 artikla
3 artiklan 1 kohta	3 artiklan 1 kohta
3 artiklan 2 ja 3 kohta	-
3 artiklan 4 kohta	3 artiklan 2 kohta
3 artiklan 5 kohta	3 artiklan 3 kohta
3 artiklan 6 kohta	3 artiklan 4 kohta
3 artiklan 7 kohta	3 artiklan 5 kohta
3 artiklan 8 kohta	3 artiklan 6 kohta
-	3 artiklan 7 kohta
3 artiklan 9 kohta	3 artiklan 8 kohta
3 artiklan 10 kohta	3 artiklan 9 kohta
-	3 artiklan 10 kohta
-	3 artiklan 11 kohta
3 artiklan 11 kohta	3 artiklan 12 kohta
-	3 artiklan 13 kohta
-	3 artiklan 14 kohta
-	3 artiklan 15 kohta
-	3 artiklan 16 kohta
3 artiklan 12 kohta	3 artiklan 17 kohta
-	3 artiklan 18 kohta

Asetus (EY) N:o 1371/2007	Tämä asetus
3 artiklan 13 kohta	3 artiklan 19 kohta
-	3 artiklan 20 kohta
3 artiklan 15 kohta	3 artiklan 21 kohta
-	3 artiklan 22 kohta
4 artikla	4 artikla
-	5 artikla
5 artikla	6 artikla
6 artikla	7 artikla
7 artikla	8 artikla
8 artikla	9 artikla
-	10 artikla
9 artikla	11 artikla
-	12 artikla
11 artikla	13 artikla
12 artikla	14 artikla
13 artikla	15 artikla
14 artikla	16 artikla
15 artikla	17 artikla
16 artikla	18 artikla
-	18 artiklan 2, 3, 4, 5, 6 ja 7 kohta

Asetus (EY) N:o 1371/2007	Tämä asetus
17 artiklan 1 kohta	19 artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohta
-	19 artiklan 5 ja 6 kohta
17 artiklan 2 kohta	19 artiklan 7 kohta
17 artiklan 3 kohta	19 artiklan 8 kohta
17 artiklan 4 kohta	19 artiklan 9 kohta
-	19 artiklan 10 kohta
18 artikla	20 artikla
-	20 artiklan 6 kohta
19 artikla	21 artikla
20 artikla	22 artikla
21 artiklan 1 kohta	-
21 artiklan 2 kohta	23 artiklan 1 kohdan g alakohta
22 artikla ja 23 artikla	23 artikla
22 artiklan 2 kohta	-
24 artikla	24 artikla
25 artikla	25 artiklan 1, 2 ja 3 kohta
-	26 artikla
26 artikla	27 artikla
27 artikla	28 artikla
-	28 artiklan 3 kohta
27 artiklan 3 kohta	28 artiklan 4 kohta
28 artikla	29 artikla
29 artikla	30 artikla

Asetus (EY) N:o 1371/2007	Tämä asetus
30 artikla	31 artikla
-	32 ja 33 artikla
31 artikla	34 artikla
-	34 artiklan 1 ja 3 kohta
32 artikla	35 artikla
-	35 artiklan 2 kohta
33 artikla	-
34 artikla	36 artikla
35 artikla	38 artikla
-	37 artikla
36 artikla	39 artikla
-	40 artikla
37 artikla	41 artikla
Liite I	Liite I
Liite II	Liite II
Liite III	Liite III
-	Liite IV